

Innst. 107 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om statsråd Liv Signe Navarsetes og statsråd Terje Riis-Johansens forhold til inhabilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet

Til Stortinget

1. Innledning

Kontroll- og konstitusjonskomiteen vedtok i møte 12. oktober 2010 å igangsette forberedelser i en egen sak til Stortinget, jf. Stortingets forretningsorden § 12 nr. 9 sjette ledd, om statsråd Liv Signe Navarsetes og statsråd Terje Riis-Johansens forhold til inhabilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet

Bakgrunnen var opplysninger i media om at Senterpartiet hadde mottatt økonomisk støtte fra to offentlig eide kraftselskaper; Eidsiva Energi AS og Troms Kraft AS, til valgkampen i 2009. Opplysningene reiste spørsmål om hvordan informasjonen om støtten var blitt håndtert av Senterpartiets statsråder og om partistøtten på noen måte hadde påvirket statsrådenes embetsførelse.

Statsråd Liv Signe Navarsete ble 12. oktober 2010 tilskrevet om at komiteen hadde igangsatt forberedelser i en egen sak til Stortinget.

2. Sammenfatning av saken

Den 8. september 2010 publiserte Statistisk sentralbyrå tall om finansiering av politiske partier i 2009. Av statistikken fremgikk det at Senterpartiet hadde mottatt 500 000 kroner i støtte fra Eidsiva Energi og 200 000 kroner fra Troms Kraft. Dagens Næringsliv publiserte en artikkel om pengegavene

9. september 2010. I artikkelen ble det opplyst at pengestøtten fra de to kraftselskapene skulle gå til å promotere fornybar energi. Det kom videre frem at pengene skulle brukes til utarbeidelse av en rapport og til en del seminarvirksomhet om fornybar energi. Det ble også opplyst at begge kraftselskapene er offentlig eid. Konsernsjef i Eidsiva Energi, Ola Mørkved Rinnan, uttalte til avisen at «Dette var et konkret prosjekt som vi støttet. Det hadde ikke vært aktuelt for oss å gi en generell støtte til Senterpartiet». Dagens Næringsliv skrev i artikkelen at de to kraftselskapene hadde flere store konsesjonssøknader til behandling i Olje- og energidepartementet og i departementets underliggende etat; Norges vassdrags- og energidirektorat. Ifølge artikkelen hadde det ikke vært mulig å få opplyst hvorvidt statsråd Terje Riis-Johansens habilitet hadde vært vurdert.

I løpet av den 9. september 2010 ble det klart at det var ulovlig for Senterpartiet å motta pengegavene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft. Ifølge lov om visse forhold vedrørende de politiske partiene (partiloven) av 17. juni 2005 nr. 102 kan politiske partier ikke motta støtte fra offentlig organer. Partiloven § 17 nr. 3 lyder:

«Politiske partier kan ikke motta bidrag fra:

- a) rettssubjekter under statens eller annen offentlig myndighets kontroll»

I en pressemelding 10. september 2010 opplyste Senterpartiet at det under henvisning til reglene i partiloven var besluttet å tilbakebetale støtten fra Eidsiva Energi og Troms Kraft.

I senere avisartikler og i nyhetsinnslag ble det fokusert på om Senterpartiets statsråder hadde hatt kjennskap til støtten fra de to kraftselskapene. Det kom blant annet frem at samferdselsminister Magn-

hild Meltveit Kleppa den 23. juni 2010 hadde utnevnt konsernsjef i Eidsiva Energi, Ola Mørkved Rinnan til styreleder i Avinor AS. Utnevnelsen av ny styreleder i Avinor ble drøftet i regjeringens underutvalg som består av statsminister Jens Stoltenberg, leder for Sosialistisk Venstreparti, Kristin Halvorsen, samt Liv Signe Navarsete, leder for Senterpartiet.

Videre ble det i media trukket frem flere konsesjonssaker som gjaldt de to kraftselskapene som hadde gitt støtte (TV2-nyhetene 14. september 2010). Blant annet ble Eidsiva Bioenergi AS gitt konsesjon til utbygging av fjernvarmeanlegg i Gjøvik. Konsesjonen var opprinnelig gitt til Daimyo Rindi Energi AS, men Eidsiva Bioenergi klaget. Daimyo Rindi Energi valgte å trekke seg fra søknadsprosessen og konsesjon ble deretter gitt til Eidsiva Bioenergi. Gjennom media ble det fremsatt påstander om at Daimyo Rindi Energi under behandlingen av klagesaken følte seg motarbeidet fra politisk hold og at dette var grunnen til at selskapet trakk seg.

I en artikkel i VG 22. september 2010 ble det opplyst at Liv Signe Navarsete ble kjent med den økonomiske støtten fra kraftselskapene i mai 2009. Det kom videre frem at støtten fra Eidsiva Energi fremgikk av Senterpartiets regnskap for 2009 – gjennom en fotnote. Regnskapet ble behandlet på møte i Senterpartiets landsstyre 9. april 2010, der flere av partiets statsråder deltok. Også statssekretær i Olje- og energidepartementet Sigrud Hjørnegård deltok på landsstyremøtet. Terje Riis-Johansen deltok ikke.

Ved brev av henholdsvis 16. og 24. september 2010 ba Olje- og energidepartementet Justisdepartementets lovavdeling vurdere statsråd Terje Riis-Johansens habilitet i saker som vedrører Eidsiva Energi og Troms Kraft. Henvendelsen omfattet også statssekretær Sigrud Hjørnegårds og politisk rådgiver Ivar Vigdenes' befatning med saker som involverte de to selskapene. Som vedlegg oversendte departementet også flere partiinterne e-poster som omhandlet fornybarprosjektet.

Også Kommunal- og regionaldepartementet henvendte seg til Lovavdelingen i brev av 24. september 2010 og ba om en habilitetsvurdering av sin statsråd; Liv Signe Navarsete. Samme dato sendte Samferdselsdepartementet brev til Lovavdelingen med anmodning om å vurdere habiliteten til samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa og tidligere samferdselsminister Liv Signe Navarsete.

Av e-postene som var vedlagt oversendelsen fra Olje- og energidepartementet, gikk det frem at daværende generalsekretær i Senterpartiet, Ivar Egeberg, 8. desember 2008 hadde sendt en e-post til Terje Riis-Johansen der han bl.a. skrev følgende:

«Jeg jobber med å finansiere valgkampen. Det er helt håpløst for oss hvis vi ikke får inn litt penger til.
(...)»

Bakgrunnen for denne mailen er at jeg kan få til to bra saker hvis du kan sette av en time til meg. Helst 2 ganger en time.

Det ene er en gruppe som jobber med fornybar energi.»

Blant de vedlagte e-postene er det flere som omhandler prosessen rundt utarbeidelse av rapporten om fornybar energi. Det kommer blant annet frem i e-post fra Ivar Egeberg til Sigrud Hjørnegård datert 6. mai 2009 og med tilhørende haler, at Sigrud Hjørnegård bidro med innspill til rapporten. Som en del av denne e-postutvekslingen, der også politisk rådgiver Jarand Felland i Olje- og energidepartementet og politisk rådgiver i Landbruks- og matdepartementet Ane Kismul var mottakere, fremgår det at Egeberg har skrevet at:

«Eidsiva og andre har vedtatt å bruke penger (minimum 650. hvorav en del går til kostnader som er brukt på rapporten).»

Ivar Egeberg videresendte 26. august 2009 en e-postveksling med blant annet konsernsjefen i Eidsiva Energi, Ola Mørkved Rinnan, der det fremgår at flere aktører var aktuelle til å finansiere fornybarprosjektet, herunder Eidsiva Energi og Troms Kraft. Mottakere av Egebergs e-post var politisk ledelse i Olje- og energidepartementet; statsråd Terje Riis-Johansen, statssekretær Sigrud Hjørnegård og politisk rådgiver Jarand Felland.

Lovavdelingen sendte svar til samtlige tre departementer 5. oktober 2010 og konkluderte i alle tre tilfeller med at statsrådene ikke hadde vært eller var inhabile i de omspurte forholdene.

2.1 Komiteens behandling

Komiteen besluttet 23. september 2010 å sende brev med spørsmål om saken til statsråd Liv Signe Navarsete og statsråd Terje Riis-Johansen. Beslutningen ble gjort med støtte fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre, jf. Stortingets forretningsorden § 12 nr. 9 sjette ledd, som lyder:

«Komiteen kan dessuten foreta de undersøkelser i forvaltningen som den anser nødvendig for Stortingets kontroll med forvaltningen. Slik beslutning fattes av en tredjedel av komiteens medlemmer.»

Under tittelen «Statsrådets bidrag for å hindre inhabilitet hos regjeringskollegaer i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet», stilte komiteen følgende spørsmål til statsråd Liv Signe Navarsete:

- Gjorde statsråden de andre regjeringsmedlemmene fra Senterpartiet oppmerksom på gaven fra de to selskapene for å unngå mulig inhabilitet?
- Hvis ikke, hva var årsaken til at statsråden ikke ga slik meddelelse?

- Fra presseomtale (VG 18. september 2010) fremgår det at utnevnelsen av ny styreleder i Avinor ble drøftet i regjeringens underutvalg. Gjorde statsråden da den ansvarlige statsråd i Samferdsdeparterementet oppmerksom på gaven fra Eidsiva Energi der vedkommende var administrerende direktør?

Spørsmålene til olje- og energiministeren var todelt og omfattet først de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft, der det ble bedt om svar på følgende:

- Statsråden har flere ganger uttalt i media at han ikke kjente til de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft til Senterpartiet da departementet behandlet konsesjonssøknadene fra disse selskapene. Kjenner statsråden til om noen andre i Olje- og energidepartementet hadde kunnskap om disse bidragene da departementet behandlet konsesjonssøknadene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft?
- Mener statsråden at andre statsråder med kjennskap til partistøtten burde ha informert ham om de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft til Senterpartiet?
- Ifølge media (VG 18. september 2010) ble det orientert om de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft på Senterpartiets landsstyremøte 9. april 2010. Det har videre kommet frem at en statssekretær i Olje- og energidepartementet var til stede på dette landsstyremøtet. Kan statsråden bekrefte dette?
- Har denne statssekretæren deltatt på møter om konsesjonssøknadene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft eller på annen måte vært involvert i konsesjonsbehandlingen?
- Mener statsråden at pengegaver til Senterpartiet er uproblematisk gaver i forhold til statsrådets myndighetsutøvelse i Olje- og energidepartementet?
- Direktør i Eidsiva Energi, Ola Mørkved Rinnan, sa til Bergens Tidende 16. september at han var «litt betenkt på å trekkje inn eit politisk parti, men i ettertid kan eg seie at vi fekk bra valuta for pengane». Hva er statsrådets kommentar til dette utsagnet?

Komiteen viste videre i brevet til innslag i TV2 Nyhetene 14. september 2010, hvor det ble stilt spørsmål ved Olje- og energidepartementets håndtering av konsesjon til Eidsiva Bioenergi i forbindelse med søknad om konsesjon for å bygge fjernvarmeanlegget på Gjøvik. I brevet ble statsråden bedt om å redegjøre for departementets håndtering av klagesaken og besvare følgende spørsmål:

- Hva var bakgrunnen for at departementet valgte å nekte Daimyo Rindi Energi AS å starte opp med byggearbeider i klagesaken i strid med NVEs vurderinger?
- Hvilke møter ble avholdt mellom partene og hvilke problemstillinger ble tatt opp?
- I innslaget fremkommer det påstander om at Daimyo Rindi Energi AS under behandlingen av klagesaken følte seg motarbeidet fra politisk hold og derfor valgte å selge seg ut mens de fortsatt kunne dekke kostnadene. Hva er statsrådets synspunkter på de påstandene som fremsettes?
- Har statsråden eller øvrig politisk ledelse diskutert forhold rundt Eidsiva Energi med andre medlemmer av Senterpartiet i formelle eller uformelle sammenhenger?

Komiteen mottok svar fra begge statsrådene 6. oktober 2010. Av svaret fra statsråd Liv Signe Navarsete fremgikk det at hun ikke hadde gjort de andre regjeringsmedlemmene fra Senterpartiet oppmerksom på støtten fra de to kraftselskapene. Videre at hun ikke hadde reflektert over at opplysningene kunne ha betydning for behandlingen av saker i departementene.

Statsråd Terje Riis-Johansen sa i sitt svarbrev at han først ble kjent med pengestøtten 8. september 2010 gjennom offentliggjøringen fra Statistisk sentralbyrå. Svarbrevet redegjør også for klagebehandlingen i saken om fjernvarmeanlegg i Gjøvik, der Daimyo Rindi Energi som først fikk tildelt konsesjon, trakk seg under klagebehandlingen, noe som medførte at Eidsiva Bioenergi fikk oppdraget.

Kopi av komiteens brev og svarbrevene følger som vedlegg til denne innstillingen.

På møte 12. oktober 2001 besluttet komiteen å igangsette forberedelser i egen sak til Stortinget, jf. Stortingets forretningsorden § 12 nr. 9 sjette ledd. Det ble besluttet å avholde kontrollhøring og Per-Kristian Foss fra Høyre ble valgt til saksordfører.

2.2 Åpen kontrollhøring

Som et ledd i behandlingen av saken besluttet komiteen å holde en åpen kontrollhøring. Høringen ble avholdt 26. oktober 2010. Følgende ble invitert og møtte til høring:

- Statsråd Liv Signe Navarsete, Kommunal- og regionaldepartementet
- Statsråd Terje Riis-Johansen, Olje- og energidepartementet. Statssekretær Sigrid Hjørnegård, Olje- og energidepartementet ble anmodet om å møte sammen med statsråden.

De problemstillingene komiteen ønsket å få belyst under høringen var:

- Forholdene rundt bruken av informasjon om partistøtte til Senterpartiet i behandlingen av saker i regjeringen, herunder utnevning av Ola Mørkved Rinnan som styreleder i Avinor. Saken ble behandlet i regjeringens underutvalg.
- Problematisering av statsråd Navarsetes oppfatning av når en statsråd med kunnskap om utenforliggende forhold som kan ha betydning for behandling av saker i regjering, skal foreta sin selvstendige vurdering av habilitet. I hvilken utstrekning statsråden mener det er rimelig at kunnskapen om disse deles med kollegaer i regjeringen som kan bli påvirket av opplysningene.
- Hvilken oppfatning har statsråd Navarsete om hvordan partistøtten fra Eidsiva Energi AS og Troms Kraft AS ble oppfattet ulikt i selskapene og i Senterpartiet og ev. konsekvenser for departementets behandling.
- Det vises til Lovavdelingens uttalelse om statsråd Navarsetes habilitet. Mener statsråden at en vurdering av en politikers habilitet skal begrense seg til de rent juridiske vurderinger?
- Hvordan var det mulig for olje- og energiminister Terje Riis-Johansen å unngå å få informasjon om finansieringen av det såkalte fornybarprosjektet på bakgrunn av den omfattende korrespondansen som er dokumentert mellom bl.a. Senterpartiets generalsekretær og Olje- og energidepartementet.
- Hvordan var det mulig å være ukjent med finansieringen etter den informasjon som ble gitt på interne møter og som ble gitt til statsråd Terje Riis-Johansens statssekretær.
- Forholdene knyttet til habilitetsvurdering under departementets klagebehandling av involverte fra politisk ledelse, sett i lys av Daimyo Rindis påstander om manglende upartiskhet ved saksbehandlingen i departementet.

Det ble tatt stenografisk referat fra høringen. Referatet fra høringen følger som vedlegg til denne innstillingen.

I etterkant av høringen ble det besluttet å sende ytterligere to brev med spørsmål om saken. Det ene brevet gikk til statsråd Terje Riis-Johansen 28. oktober 2010, der det ble stilt følgende spørsmål:

«Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til avholdt kontrollhøring i saken hvor statsrådene Riis-Johansen og Navarsete bekreftet at all relevant korrespondanse nå var fremlagt.

Ifølge TV2-nyhetene tirsdag 26. oktober kan det foreligge ytterligere korrespondanse mellom OEDs politiske ledelse, herunder politisk rådgiver, og Senterpartiet om forhold rundt fornybarprosjektet. Slik korrespondanse kan være relevant for det videre arbeidet til kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Har statsrådene forsikret seg om at all e-postkorrespondanse i sakens anledning fra samtlige i politisk

ledelse, herunder politisk rådgiver, er sendt komiteen?»

Olje- og energiministeren besvarte komiteens brev den 2. november 2010, der følgende fremgår:

«Da denne saken ble kjent for politisk ledelse i Olje- og energidepartementet, ble all korrespondanse til statssekretær Hjørnegård og meg selv gjennomgått for å se om noe omhandlet, eller kunne tenkes å omhandle finansieringen av fornybarprosjektet. De delene av korrespondansen som var relevant for dette forholdet, ble redegjort for og oversendt Lovavdelingen.

(...)

Jeg mener derfor at all korrespondanse som er knyttet til spørsmålet om min habilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet er kjent for komiteen.»

Komiteen sendte også brev til statsråd Lars Peder Brekk i Landbruks- og matdepartementet den 28. oktober 2010. I brevet ble det stilt følgende spørsmål:

«Det vises til at kontroll- og konstitusjonskomiteen behandler kontrollsak om partistøtte til Senterpartiet og forholdet til habilitet hos statsrådene Liv Signe Navarsete og Terje Riis-Johansen. I den forbindelse er et viktig element å avklare hvem som viste hva når.

Det er i sakens anledning oversendt dokumentasjon fra Olje- og energidepartementet om korrespondanse som omtaler prosjektets organisering og finansiering. I oversendt dokumentasjon finnes klare indikasjoner på at det har gått e-poster mellom Senterpartiet og Landbruks- og matdepartementet som kan omhandle Senterpartiets fornybarprosjekt og organisering/finansiering av dette, herunder korrespondanse med politisk rådgiver Ane Kismul.

En ber statsråden bekrefte eller avkrefte om dette er tilfellet. Dersom slik korrespondanse foreligger, bes det om at kopi av denne oversendes kontroll- og konstitusjonskomiteen så snart som mulig.»

Landbruks- og matministeren besvarte komiteens brev den 2. november 2010. Av svaret fremgår det at politisk rådgiver i Landbruks- og matdepartementet Ane Kismul og Senterpartiets daværende generalsekretær Ivar Egeberg utvekslet tre e-poster i perioden 29. april til 5. mai 2009. Følgende sies om de tre e-postene:

«E-post nr. 1 inneholder kun faglige spørsmål og vurderinger. E-posten er korrespondanse mellom politikere som i utgangspunktet ikke omfattes av offentleglova. Vi har imidlertid allerede gitt innsyn i den etter innsynsbegjæring fra TV2. Dette skyldes at e-posten ble videresendt til embetsverket i departementet med spørsmål om kommentarer fra de som arbeider med deler av energiproblematikken, og at den derfor kan regnes som saksdokument for forvaltningen etter en streng fortolkning av offentleglova.

E-post nr 3 inneholder i hovedsak faglige og partinterne vurderinger. Finansiering av prosjektet er

nevnt i ett av de 16 punktene som ramses opp i mailen. Denne mailen er ikke besvart fra Ane Kismul.

Både e-post nr. 2 og 3 ble oversendt fra OED til Justisdepartementets lovavdeling i forbindelse med habilitetsvurderingen som ble gjort i saken. De er også publisert på Olje- og energidepartementets hjemmesider i forbindelse med habilitetsvurderingen.»

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Martin Kolberg og Marit Nybakk, fra Fremskrittspartiet, lederen Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Per-Kristian Foss, fra Sosialistisk Venstreparti, Lasse Kinden Endresen, fra Senterpartiet, Ola Borten Moe, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til komiteens vedtak om å åpne sak om statsråd Liv Signe Navarsetes og statsråd Terje Riis-Johansens forhold til inhabilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre mener det er godt dokumentert at utgangspunktet for saken var Senterpartiets behov for valgkampmidler. Det synes som om fornybarprosjektet ble konstruert for å kunne be bl.a. kraftselskapene Eidsiva Energi AS og Troms Kraft AS om økonomiske bidrag. Disse medlemmer viser til at kraftselskapene selv mente at deres støtte uteleukkende var rettet mot fornybarprosjektet. Det fremgår ikke av det materiale selskapene fikk tilsendt at eventuelle overskytende midler var å betrakte som partistøtte. Senterpartiet har både oppgitt bidragene som partistøtte og sendt faktura til kraftselskapene for «prosjektstøtte». Disse medlemmer mener dette bekrefter inntrykket av et konstruert prosjekt der hovedformålet var å skaffe bidrag til valgkampen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet tar avstand fra en slik beskrivelse. Senterpartiet har opplyst at fornybarprosjektet riktignok skulle generere et lite overskudd, men at formålet med prosjektet var å sette fornybar energi på den politiske dagsordenen. Videre vil disse medlemmer bemerke at det var bransjen selv som kom med initiativet overfor Senterpartiet.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil peke på at grunnlaget for fornybarprosjektet i beste fall synes todelt; få frem informasjon

om fornybar energi og behov for penger til Senterpartiets valgkamp.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, vil understreke at penge støtte fra statlig eide selskaper er ulovlig partistøtte etter partiloven § 17 nr. 3 bokstav a. Flertallet vil understreke at selv om bidragene i sin helhet var gått til fornybarprosjektet, ville dette også vært ulovlig etter partiloven § 17 nr. 3 bokstav a, jf. nr. 4. Når det gjelder støtte til utarbeidelse av materiell, gjelder partiloven tilsvarende for bidragene fra Eidsiva Energi. Flertallet viser videre til at film og brosjyrer som ble utarbeidet til bruk i valgkampen, betalt av Eidsiva Energi og Felleskjøpet Agri, også skulle vært innberettet etter partiloven § 19 nr. 2 bokstav j, jf. nr. 3 og nr. 4.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til statsråd Navarsetes redegjørelse i høringen:

«Rapporten som vart utarbeidd, skulle brukast av alle som ynskte å fokusere på fornybar energi. Ingen skulle ha særrettar til bruk av rapporten. Rapporten som vart lagd fram, er ein rein fagrapport og er partinøytral. Prosjektgruppa bestemte seg etter kvart for og å lage ein informasjonsvideo om fornybar energi, i eigen regi. Det vart produsert ein basisfilm, og videoen vart laga slik at partiet og andre aktørar som ynskte det, kunne leggje til eit eige filmkutt til slutt.»

Filmen ble betalt av Eidsiva og er Eidsivas eiendom. Dette kan derfor ikke sies å være en del av støtten til Senterpartiet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at ingen andre partier enn Senterpartiet kjente til prosjektet eller fikk tilbud om å benytte seg av materialet som ble laget. Disse medlemmer mener at det er vanskelig å tolke dette annerledes enn at dette kun var ment for Senterpartiet. At man i ettertid påstår at andre fritt kan benytte seg av tilbudet, mener disse medlemmer virker lite troverdig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, registrerer at Senterpartiets ledelse påberoper seg manglende kunnskap om partiloven som begrunnelse for at man søkte og oppnådde støtte fra to offentlig eide kraftselskaper i strid med lovens bestemmelser. Partileder Liv Signe Navarsetes forklaringer i kontrollhøringen på Stortinget den 26. oktober 2010 synes også å dokumentere uvitenhet om lovbestemmelsene i både den poli-

tiske og administrative ledelse av Senterpartiet. Det har gjennom media og kontrollhøringen fremkommet at partileder Navarsete ikke informerte andre i Senterpartiets ledelse eller regjeringsmedlemmene om partistøtten fra Eidsiva Energi og Troms Kraft. Flertallet mener at det hadde vært naturlig å gi informasjon om de økonomiske bidragene fra kraftselskapene også til statsministeren. Flertallet viser til at viktige saker også er behandlet av eller referert for regjeringens underutvalg.

Flertallet legger vekt på at dette satte flere statsråder i situasjoner hvor inhabilitet kunne inntruffe. Flertallet understreker at vurdering av habilitet/inhabilitet forutsetter at alle opplysninger av betydning for saken er kjent og at vurderingen gjøres før saken behandles.

Flertallet tar til etterretning at Justisdepartementets lovavdeling ikke mener statsråder er klart inhabile på grunn av partistøtten i de konkrete saker som er vurdert. Flertallet viser imidlertid til at flere juridiske eksperter har uttrykt uenighet med statsrådets behandling av saken.

Flertallet viser til et intervju med jusprofessor Jan Fridthjof Bernt i Bergens Tidende den 15. oktober 2010 hvor han mener utbetalingen fra Eidsiva Energi til Senterpartiet gjør at konsesjonen til Eidsiva Bioenergi må omgjøres. Professor Bernt uttaler i avisartikkelen:

«Selv om det skulle vise seg at olje- og energiminister Terje Riis-Johansen ikke kan bebreides, tilsier hensynet til offentlig forvaltning at dette vedtaket tas opp igjen til ny vurdering.»

Flertallet viser også til Nationen 10. september 2010 og Østlendingen 17. september 2010 hvor professor i offentlig rett Eivind Smith reagerer på at midlene ble definert som prosjektstøtte. I tillegg vises det til professor emeritus Carl August Fleischer i radioprogrammet «Søndagsavisa» på NRK den 31. oktober 2010, der han også var kritisk til Lovavdelingens habilitetsvurdering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har ikke registrert sterk uenighet med Lovavdelingens vurdering. På generelt grunnlag er det sedvane at Lovavdelingens vurdering legges til grunn i slike spørsmål, og disse medlemmer finner ingen grunn til å stille spørsmålstegn ved avdelingens integritet slik komiteens flertall her gjør.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at habilitetsbegrunnelsen fra Justisdepartementets lovavdeling hva gjelder statsråd Riis-Johansen kun er basert på hans egne forklaringer. Disse medlem-

mer vil for sin del mene at dersom statsråd Riis-Johansen hadde kjent til at de to kraftselskapene hadde vært bidragsyttere til fornybarprosjektet, hadde han trolig vært inhabil.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet finner ingen grunn til ikke å feste lit til statsråd Riis-Johansens forklaringer, som for alle praktiske formål er avlagt under høytidelig forsikring. For det andre minner disse medlemmer om Lovavdelingens vurdering av habiliteten til statssekretær Hjørnegård, datert den 9. november 2010, der det fremgår at «[f]or statssekretæren var informasjon om støtte fra de to kraftselskapene kommet vesentlig nærmere enn for olje- og energiminister». Like fullt konkluderte Lovavdelingen med at statssekretæren verken var eller er inhabil i forbindelse med saker som omhandlet/gjelder disse selskapene. Disse medlemmer legger derfor til grunn at selv om statsråden hadde vært informert, ville han ikke ha vært inhabil. I lys av dette finner disse medlemmer merknadene til komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre lite meningsfulle.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, legger vekt på at habilitet først om fremst dreier seg om uavhengighet og upartiskhet i avgjørelser.

Flertallet understreker at avgjørelsen om eventuelt å erklære seg inhabil i saker, tilligger den enkelte statsråd og at de juridiske vurderinger som gjøres, er å oppfatte som rådgivning. Skal slike råd ha noen mening, er det en forutsetning at den enkelte statsråd selv er bevisst på habilitetsregelverket og evner å be om slikt råd før saker tas til behandling i departementet.

Flertallet vil for sin del mene at avgjørelsene i de saker som er vurdert, hadde stått sterkere dersom de aktuelle statsråder hadde erklært seg inhabile på grunn av de økonomiske bidragene fra kraftselskapene til Senterpartiet og fått oppnevnt settestatsråd.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil ikke støtte en tolkning av habilitetsregelverket som gjør at ansvarlige personer av bekvemmelighetsgrunner kan unnlate å behandle en sak. Det skal være en høy terskel for ikke å oppfylle sitt ansvar som statsråd i enkeltsaker. I den aktuelle saken er ikke denne terskelen overskredet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til

statsråd Navarsetes svarbrev til komiteen den 6. oktober 2010 hvor hun skriver:

«Da jeg som partileder i Senterpartiet ble kjent med sakene om pengegaver fra de nevnte selskapene, reflekterte jeg ikke over at opplysningene kunne ha betydning for behandling av saker i departementene. Derfor ble ikke opplysningene videreformidlet til Senterpartiets øvrige regjeringsmedlemmer.»

Disse medlemmer mener statsråd Navarsete burde vært ekstra aktsom fordi Senterpartiet satt med statsråden på fagområdet energi. Disse medlemmer finner det derfor bemerkelsesverdig at statsråd Navarsete i kontrollhøringen i Stortinget den 26. oktober 2010 endret sitt syn på dette. Disse medlemmer viser i denne forbindelse til statsråd Navarsetes uttalelse i høringen:

«Det var full åpenhet om at Senterpartiet fekk pengar frå Eidsiva Energi og Troms Kraft, men me forvissa oss ikkje om at Terje Riis-Johansen var kjend med det. Det skulle vore gjort, og det er eg som partileiar og partileiinga elles som har ansvaret for at det ikkje vart gjort.»

Disse medlemmer mener statsråd Navarsetes opptreden i saken om ulovlig partistøtte og manglende informasjon til beslutningstakere er sterkt krittikkverdig.

Disse medlemmer finner det krittikkverdig at ikke statsråd Terje Riis-Johansen sjekket de aktuelle bidragsyttere bak fornybarprosjektet da han ble kjent med dette. Statsråden sier i høringen den 26. oktober 2010 følgende om sin rolle i fornybarprosjektet:

«... den rollen var nær ikke-eksisterende. Det var et prosjekt som vi ikke hadde noen befattning med, som vi ikke engasjerte oss i, og som jo i praksis opererte på siden også av partiet.»

Disse medlemmer vil påpeke at statsråd Navarsete under høringen vedkjente seg at statsråd Riis-Johansen skulle ha vært orientert om partistøtten, og at hun som partileder har ansvaret for at det ikke ble gjort.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet kan ikke se at det er noen motstrid mellom det Navarsete svarte komiteen i sitt svarbrev 6. oktober 2010 og det hun uttalte under høringen 26. oktober 2010. Navarsete har hele veien vært klar på at de andre Senterpartiet-statsrådene ikke ble informert fordi hun ikke reflekterte over det, men at hun i ettertid ser at det skulle vært gjort. Navarsete har hele tiden understreket at det er hun som leder i partiet som har det øverste ansvaret. Disse medlemmer vil uttrykke tillit til de aktuelle statsråder

og finner at komiteens behandling av saken ikke har sannsynliggjort på noe vis at deres embetsførsel har vært av en sånn art at det er grunnlag for sterk kritikk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til statsråd Riis-Johansens statssekretær, Sigrid Hjørnegård i Olje- og energidepartementet, og hennes tilknytning til e-postene hun fikk fra generalsekretær Egeberg. Statssekretær Hjørnegård svarte på siste halvdel av Egebergs e-post hvor han skriver at Eidsiva Energi AS har vedtatt å bruke penger. Disse medlemmer viser til sitat fra Egebergs e-post av 5. mai 2009: «Eidsiva og andre har vedtatt å bruke penger. (minimum 650. hvorav en del går til kostnader som er brukt på rapporten)». Statssekretær Hjørnegård var også til stede på pressekonferansen av 12. juni 2009 hvor fornybarprosjektet ble lagt frem.

Disse medlemmer mener at dette viser at statssekretær Hjørnegård må ha kjent til finansieringen av fornybarprosjektet på dette tidspunkt, og finner det underlig at statssekretæren hevdet i høringen at hun ikke har fått med seg alle disse opplysningene, da e-posten redegjør for hele fornybarprosjektet.

Disse medlemmer viser til partinotatet til ledelsen i Senterpartiet av 10. desember 2008. I høringen på Stortinget den 26. oktober 2010 vedgikk statsråd Liv Signe Navarsete at hun kjente til at Ola Mørkved Rinnan, konsernsjef i Eidsiva Energi, er nevnt i notatet.

Disse medlemmer viser til at Mørkved Rinnan var kjent for statsråd Navarsete som direktør i kraftselskapet Eidsiva Energi. Disse medlemmer viser til Lovavdelingens brev av 26. september 2010 om vurdering av statsråd Navarsetes habilitet:

«Statsråd Navarsete opplyser at hun første gang ble kjent med hvilke virksomheter som sto bak den økonomiske støtten til Senterpartiet våren 2009.»

Disse medlemmer har bedt om innsyn i dette notatet, men statsråd Navarsete har av prinsipielle grunner avslått slikt innsyn.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet støtter Senterpartiets beslutning om ikke å offentliggjøre partiinterne dokumenter uten relevans for Stortingets kontrollfunksjon. Disse medlemmer minner om at Stortinget kun kjenner statsråden, ikke partilederen, og langt mindre Senterpartiets hovedorganisasjon. Disse medlemmer vil videre vise til at det er etablert praksis at partiinterne dokumenter er unntatt offentlighet, og at heller ingen andre partier har offentliggjort slike dokumenter i lignende situasjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høye og Venstre viser til at Justisdepartementets lovavdeling fremholder som et sentralt kriterium i habilitetsvurderingen av statsråd Navarsete at det var gått ni måneder fra pengeoverførselen fra Eidsiva Energi til Senterpartiet til utnevnelsen av Ola Mørkved Rinnan som styreleder i Avinor. Disse medlemmer viser også til at statsråd Navarsete ikke hadde noe svar i høringen på Stortinget den 26. oktober 2010 på spørsmålet om på hvilket tidspunkt hun gikk fra å være inhabil til habil. Disse medlemmer vil for sin del mene at ni måneder virker knapt i denne sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil vise til det statsråd Navarsete sa i høringen generelt om habilitet knyttet til Rinnan:

«Eg ville ikkje, dersom eg skulle gjort mi eiga vurdering av det, sett på mitt forhold til Rinnan som så nært at eg ville vurdert meg inhabil.»

I tillegg minner disse medlemmer om at tidsaspektet er bare ett av vurderingstemaene i Lovavdelingens habilitetsvurdering:

«Utgangspunktet er som nevnt at Mørkved Rinnan og Eidsiva Energi AS er to forskjellige rettssubjekter som i prinsippet er uavhengige, og som ikke nødvendigvis har hatt sammenfallende interesser. Dette tilsier at bidraget fra Eidsiva Energi AS ikke er egnet til å svekke tilliten til statsråd Navarsete. I samme retning taler det at det gikk omkring ni måneder mellom utbetalingen av støtten og den dokumenterte støtten....»

Videre skriver Lovavdelingen i sitt brev vedrørende Sigrid Hjørnegård at:

«...støtte fra en bestemt giver til et bestemt parti ikke i seg selv medfører at statsråder og statssekretærer fra dette partiet blir inhabile i forvaltnings saker som angår givieren».

Disse medlemmer er derfor av den oppfatning at begge disse momentene trekker i retning av at det ikke er opplagt at statsråden ville vært inhabil dersom det hadde gått mindre enn ni måneder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at Partilovnemnda er et uavhengig forvaltningsorgan administrativt underlagt Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet. Flertallet mener at Senterpartiets ulovlige partistøtte reiser spørsmål om sanksjoner skal være utelukket selv om støtten ble tilbakebetalt etter 13 måneder og etter gjennomført valgkamp. Det er tillagt Partilovnemnda å benytte

den sanksjon som innebærer å tilbakeholde statsstøtte.

Flertallet legger derfor til grunn at Partilovnemnda bør vurdere disse spørsmålene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at kontroll- og konstitusjonskomiteens anliggende i denne saken er vurdering av habiliteten til statsrådene Navarsete og Riis-Johansen. Disse medlemmer vil derfor forholde seg til den problemstillingen og ikke kommentere indre forhold i Senterpartiet. Justisdepartementets lovavdeling har vurdert habiliteten til statsråd Navarsete og statsråd Riis-Johansen. Lovavdelingen har ikke funnet de to inhabile. Komiteens faktuelle anliggende var derfor i utgangspunktet besvart før den åpne høringen fant sted. Disse medlemmer mente derfor at det ikke var grunnlag for å gjennomføre åpen kontrollhøring.

Det er etter disse medlemmers oppfatning inngenting i verken statsråd Liv Signe Navarsetes eller statsråd Terje Riis-Johansens skriftlige svar til komiteen eller utdypingene i komitéhøringene som strider mot Lovavdelingens konklusjon. På dette grunnlag vil disse medlemmer peke på at det ikke foreligger noe dokumentasjon på at statsrådene Navarsete og Riis-Johansen sin habilitet har vært påvirket av pengestøtten fra Eidsiva Energi og Troms Kraft. Lovavdelingen har i ettertid vurdert statssekretær Hjørnegårds habilitet og funnet at heller ikke hun er inhabil.

Senterpartiet har selv erkjent det faktum at de har mottatt støtte fra de offentlig eide selskapene Eidsiva Energi og Troms Kraft. Dette er utvilsomt i strid med lov om visse forhold vedrørende de politiske partiene (partiloven). Disse medlemmer viser til at Senterpartiets leder i høringen tok det hele og fulle ansvar for at partiet har tatt imot økonomiske midler med urette. Disse medlemmer viser til at da ledelsen i Senterpartiet oppdaget at støtte fra disse to bedriftene var ulovlig, ble pengene straks betalt tilbake. Disse medlemmer har videre merket seg at Senterpartiet nå vil utarbeide nye rutiner, retningslinjer og etiske retningslinjer for ansatte, tillitsvalgte og folkevalgte slik at dette ikke skal kunne skje igjen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil understreke at det sentrale spørsmålet for Stortinget er hvordan informasjon om pengestøtte er håndtert av Senterpartiets statsråder og om pengestøtten til Senterpartiet på noen måte har påvirket statsrådene Navarsete og Riis-Johansens embetsførsel.

Dette medlem viser til at når det gjelder statsråd Riis-Johansen, så hviler hans habilitet på det fak-

tum at statsråden har vært uvitende om hvilke selskaper som har gitt Senterpartiet pengestøtte. Dette medlem tar Riis-Johansens forsikringer om sin uvitenhet om dette til etterretning, selv om det må sies at det er pussig at fagstatsråden har hatt en ikke-eksisterende rolle i partiets fornybarprosjekt.

Når det gjelder statsråd Navarsete, konstaterer dette medlem at statsråden har beklaget at de relevante statsråder i regjeringen ikke ble informert om hvilke selskaper som hadde gitt pengestøtte til Senterpartiet, og som igjen kunne få betydning for deres saksbehandling.

Dette medlem mener det er grunn til å kritisere denne manglende informasjonen. Det var i høyeste grad relevant informasjon for beslutningstakerne, blant annet i forbindelse med utnevningen av ny styreleder i Avinor.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at det kan være grunn til å stille spørsmål ved om Eidsiva Energi har blitt positivt forskjellsbehandlet ved tildeling av fjernvarmekonsesjon på Gjøvik. Disse medlemmer viser til at departementet i strid med vanlig praksis etterkom anmodningen fra Eidsiva Energi om å gi NVEs vedtak oppsettende virkning under klagebehandlingen. Vedtaket ga opprinnelig Daimyo Rindi Energi konsesjon for utbygging og drift av fjernvarmeanlegget.

Disse medlemmer viser også til at departementet i en tilsvarende klagesak vedrørende konsesjon i Halden ikke ga oppsettende virkning. I denne saken, hvor Daimyo Rindi var klager, ble det brukt samme argumentasjon som Eidsiva benyttet i klagesaken om fjernvarmeanlegget på Gjøvik. Likevel ble anmodningen om oppsettende virkning avvist av departementet, selv om sakene hadde samme utgangspunkt.

Disse medlemmer viser til at komiteens medlem Ola Borten Moe stilte statsråd Terje Riis-Johansen spørsmål om å redegjøre for forskjellen i de ulike klagebehandlingene. Statsråden ba ekspedisjonssjefen besvare spørsmålet. Ekspedisjonssjef Høisveen svarte bl.a.:

«I Halden var det det motsatte som var tilfellet, for der var Daimyo klager, og det var en annen som hadde fått konsesjon. Men den som hadde fått konsesjonen, ville ikke starte utbyggingen før klagen var avgjort. Da har det ingen hensikt å komme med vedtak om utsatt iverksettelse.»

Disse medlemmer viser til at vedtak om oppsettende virkning vil ha betydning uavhengig av søkers uttrykte vilje til oppstart. Disse medlemmer finner grunn til å påpeke at departementet i vedtaket i klagesaken fra Daimyo Rindi Energi om oppsettende virkning ikke bruker denne begrunnelsen. I

tillegg presiseres det at Østfold Energi har risikoen hvis de setter i gang før klagen er avgjort. Fra vedtaket hitsettes:

«Det presiseres at Østfold Energi AS ved en eventuell iverksettelse før klagen er avgjort, selv har risikoen for endringer i forbindelse med klagebehandling.»

Disse medlemmer viser også til at komiteens leder, Anders Anundsen, stilte statsråden følgende spørsmål under høringen:

«En del av denne saken dreier seg om mistanken om forskjellsbehandling mellom for eksempel Daimyo og Eidsiva. I sted svarte ekspedisjonssjefen din, på et spørsmål fra Borten Moe, at det ikke var aktuelt med oppsettende virkning da Daimyo bad om det, fordi den som hadde fått konsesjon, ikke hadde tenkt å bygge. Det er direkte feil. Det står ikke nevnt et eneste sted i vedtaket fra departementet at det er begrunnelsen for avslaget. Hva er din kommentar til det?»

På spørsmålet svarte statsråden slik:

«Jeg tror nesten ekspedisjonssjefen må få kommentere sin egen uttalelse. Hvis du mener at det han har sagt, er feil, så skal jeg følge opp etterpå – hvis det er greit.»

På vegne av statsråden svarte ekspedisjonssjef Høisveen slik:

«...det er ikke annet å si enn at i den saken fant vi ikke grunnlag for å gi utsatt iverksettelse, fordi det ikke – slik jeg har forstått det – var aktuelt å gå i gang med bygging på det tidspunktet.»

Disse medlemmer konstaterer at det ikke er samsvar mellom statsrådets svar og vedtakets faktiske innhold og mener det er alvorlig. Disse medlemmer er ikke kjent med at statsråden har fulgt opp denne feilinformasjonen på noen måte, ei heller gjennom å oversende dokumenter som kan bekrefte statsrådets opplysning. Disse medlemmer mener disse forholdene sannsynliggjør at Eidsiva Energi har stått i en særstilling under departementets klagebehandling selv om det ikke kan konstateres noen bestemt årsak til dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at beslutninger om oppsettende virkning er såkalte prosessledende avgjørelser. Det innebærer at slike beslutninger ikke foregriper innholdet i en senere avgjørelse om sakens realiteter. Disse medlemmer kan ikke se noe oppsiktvekkende i at det ble gitt oppsettende virkning i saken om fjernvarmekonsesjon på Gjøvik i en situasjon med to konkurrerende søkere hvor den ene søkeren ville

igangsette anleggsarbeider før klagebehandlingen var avsluttet. Snarere ville en unnlattelse av å gi slik virkning i den situasjonen være betenkelig, da dette kunne gjøre det vanskelig med en reell behandling av klagene.

Når det gjelder saken i Halden, oppfatter disse medlemmer det slik at det ikke forelå opplysninger om planlagt iverksettelse av anleggsarbeider før klagesaken var avgjort, som ga grunnlag for en nærmere vurdering av dette. Anmodningen ble derfor vurdert på mer generelt grunnlag i henhold til alminnelig praksis. At departementet ikke eksplisitt har drøftet et forhold departementet ikke finner relevant i den aktuelle saken, kan ikke sies å være kritikkverdig.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 30. november 2010

Anders Anundsen

leder

Per-Kristian Foss

ordfører

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Sak om statsråd Liv Signe Navarsetes og statsråd Terje Riis-Johansens forhold til inhabilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet – vedlegges protokollen.

Vedlegg 1**Referat fra kontrollhøring 26. oktober****Brev fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråd Navarsete, datert 23. september 2010****4.1 Statsrådets bidrag for å hindre inhabilitet hos statsrådskollegaer i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet**

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til pressemtale av økonomiske bidrag til Senterpartiet fra Troms Kraft og Eidsiva Energi og vil be om svar på følgende spørsmål:

- Gjorde statsråden de andre regjeringsmedlemmene fra Senterpartiet oppmerksom på gaven fra de to selskapene for å unngå mulig inhabilitet?

- Hvis ikke, hva var årsaken til at statsråden ikke ga slik meddelelse?
- Fra pressemtale (VG 18. september 2010) fremgår det at utnevnelsen av ny styreleder i Avinor ble drøftet i regjeringens underutvalg. Gjorde statsråden da den ansvarlige statsråd i Samferdselsdepartementet oppmerksom på gaven fra Eidsiva Energi der vedkommende var administrerende direktør?

Komiteen ber om svar senest innen utgangen av uke 39, av hensyn til komitébehandling påfølgende uke.

Vedlegg 2**Brev fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til Olje- og energidepartementet v/statsråden, datert 23. september 2010****Olje- og energidepartementets behandling av bl.a. konsesjonssøknader fra Eidsiva Energi og Troms Kraft**

Kontroll og konstitusjonskomiteen viser til mediemtale av økonomiske bidrag til Senterpartiet fra Eidsiva Energi og Troms Kraft og vil be statsråden svare på følgende spørsmål:

1. Statsråden har flere ganger uttalt i media at han ikke kjente til de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft til Senterpartiet da departementet behandlet konsesjonssøknadene fra disse selskapene. Kjenner statsråden til om noen andre i Olje- og energidepartementet hadde kunnskap om disse bidragene da departementet behandlet konsesjons-søknadene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft?
2. Mener statsråden at andre statsråder med kjennskap til partistøtten burde ha informert ham om de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft til Senterpartiet?
3. Ifølge media (VG 18. september 2010) ble det orientert om de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft på Senterpartiets landsstyremøte 9. april 2010. Det har videre kommet frem at en statssekretær i Olje- og energidepartementet var til stede på dette landsstyre-

møtet. Kan statsråden bekrefte dette?

4. Har denne statssekretæren deltatt på møter om konsesjonssøknadene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft eller på annen vært involvert i konsesjonsbehandlingen?
5. Mener statsråden at pengegaver til Senterpartiet er uproblematisk i forhold til statsrådets myndighetsutøvelse i Olje- og energidepartementet?
6. Direktør i Eidsiva Energi, Ola Mørkved Rinnan, sa til Bergens Tidende 16. september at han var "litt betenkt på å trekkje inn eit politisk parti, men i ettertid kan eg seie at vi fekk bra valuta for pengane". Hva er statsrådets kommentar til dette utsagnet?

Komiteen viser videre til innslag i TV2 Nyhetene 14. september 2010 hvor det er stilt spørsmål ved Olje- og energidepartementets håndtering av konsesjon til Eidsiva Bioenergi vedrørende fjernvarmeanlegget på Gjøvik. Kontroll- og konstitusjonskomiteen ber statsråden redegjøre for departementets håndtering av klagesaken herunder besvare følgende spørsmål:

7. Hva var bakgrunnen for at departementet valgte å nekte Daimyo Rindi Energi AS å starte opp

med byggearbeider i klagesaken i strid med NVEs vurderinger?

8. Hvilke møter ble avholdt mellom partene og hvilke problemstillinger ble tatt opp?
9. I innslaget fremkommer det påstander om at Dai-myø Rindi Energi AS under behandlingen av klagesaken følte seg motarbeidet fra politisk hold og derfor valgte å selge seg ut mens de fortsatt kunne dekke kostnadene. Hva er statsrådets synspunkter på de påstandene som fremsettes?

10. Har statsråden eller øvrig politisk ledelse diskutert forhold rundt Eidsiva Energi med andre medlemmer av Senterpartiet i formelle eller uformelle sammenhenger?

Komiteen ber om svar senest innen utgangen av uke 39, av hensyn til komitébehandling påfølgende uke.

Vedlegg 3

Brev til kontroll- og konstitusjonskomiteen fra Olje- og energidepartementet v/statsråden, datert 6. oktober 2010

Jeg viser til brev fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen av 23.09. d.å. der jeg blir bedt om å besvare 10 spørsmål.

1. *Statsråden har flere ganger uttalt i media at han ikke kjente til de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft til Senterpartiet da departementet behandlet konsesjonssøknadene fra disse selskapene. Kjenner statsråden til om noen andre i Olje- og energidepartementet hadde kunnskap om disse bidragene da departementet behandlet konsesjonssøknadene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft?*

Jeg kan bekrefte at jeg ikke ble orientert om pengestøtten som ble gitt fra de to kraftselskapene før jeg ble kjent med opplysningene 08.09.2010 gjennom offentliggjøringen fra Statistisk Sentralbyrå.

Min kontakt med de to selskapene er det redegjort grundig for i Olje- og energidepartementets brev av 24.09.2010 til Lovavdelingen i Justisdepartementet. Min redegjørelse er for øvrig inntatt i Lovavdelingens vurdering av habilitetsspørsmålet i brev til Olje- og energidepartementet av 05. d.m.

Etter hva jeg har fått opplyst ble Eidsiva Energi første gang trukket inn i det omtalte fornybarprosjektet i desember 2008. Pengestøtten ble fulgt opp på et senere tidspunkt. Troms Kraft involveres etter hva jeg har forstått først i august 2009.

I media har særlig to konsesjonssøknader vært omtalt. Det gjelder konsesjon for Fakken vindkraftanlegg og konsesjon for fjernvarmeanlegg i Gjøvik. Konsesjon for Fakken vindkraftanlegg ble meddelt i november 2008. Ettersom Troms Kraft ikke ble trukket inn i fornybarprosjektet før i august 2009 finner jeg det lite hensiktsmessig å gå nærmere inn på konsesjonssaken om Fakken vindkraftanlegg i mine svar til komiteen. Det bør imidlertid nevnes at Olje- og

energidepartementet stadfestet NVEs vedtak om utbygging av Fakken, samtidig som Miljøverndepartementet fattet vedtak om statlig reguleringsplan for vindkraftanlegget etter plan- og bygningsloven. Fjernvarmekonsesjonssaken omtales i svarene under spørsmålene 4,7 og 8.

Jeg skylder også å gjøre komiteen oppmerksom på at Olje- og energidepartementet til enhver tid har et stort antall saker til behandling knyttet til henholdsvis energiloven, industrikonsesjonsloven, vannressursloven og vassdragsreguleringsloven. Flere av disse sakene gjelder de to omtalte selskapene eller selskaper der de to selskapene har eierandeler. En nærmere redegjørelse av alle verserende og ferdigbehandlede saker som berører de to selskapene på en eller annen måte, er gitt Lovavdelingen som underlagsmateriale for vurdering av habilitetsspørsmålet. Dette materialet vedlegges brevet her til komiteen.

Når det gjelder spørsmålet om andre i politisk ledelse i Olje- og energidepartementet hadde kunnskap om de økonomiske bidragene før saken ble kjent i forrige måned, vises det til de redegjørelsene som er gitt i brev m/vedlegg til Lovavdelingen.

2. *Mener statsråden at andre statsråder med kjennskap til partistøtten burde ha informert ham om de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft til Senterpartiet?*

Håndteringen av økonomiske bidrag til Senterpartiet ligger utenfor mitt ansvarsområde som olje- og energiminister.

Jeg har ingen annen kommentar til det enn at jeg ikke var kjent med denne partistøtten.

3. *Ifølge media (VG 18. september 2010) ble det orientert om de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft på Senterpartiets*

landsstyremøte 9. april 2010. Det har videre kommet frem at en statssekretær i Olje- og energidepartementet var til stede på dette landsstyremøtet. Kan statsråden bekrefte det?

Jeg kan bekrefte at statssekretær Hjørnegård var til stede på landsstyremøtet som observatør. Som observatør har statssekretæren ikke tilgang til saks-papirene. De blir ikke utsendt i forkant eller utdelt på møtet uten at en ber spesielt om det. Statssekretæren ba ikke om å få papirene. Støtten fra Eidsiva Energi var nevnt i fotnote d) til regnskapet for 2009 som ble behandlet på landsstyremøtet. Jeg viser til redegjørelsen fra statssekretær Hjørnegård i Olje- og energidepartementets brev av 24.09.2010 til Lovavdelingen. Denne redegjørelsen er i sin helhet inntatt i Lovavdelingen vurdering av habilitetsspørsmålet i brev av 05. d.m. til Olje- og energidepartementet.

4. Har denne statssekretæren deltatt på møter om konsesjonssøknadene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft eller på annen vært involvert i konsesjonsbehandlingen?

Som påpekt i svaret til spørsmål 1 har departementet til behandling saker knyttet til et omfattende lovverk. I tillegg til det som kan betegnes som konsesjonssaker, omfatter saksområdet også blant annet saker som klager på nettariffer og anleggsbidrag etter energiloven og om tiltak i vassdrag etter vannressursloven. Av det som kan betegnes som konsesjons-saker involveres alltid politisk ledelse i de saker som har en rettslig ramme for faglig/politisk skjønn. Ved en gjennomgang av alle ferdigbehandlede saker i den aktuelle perioden som angår de to kraftselskapene på en eller annen måte, har statssekretæren for Eidsiva Energis vedkommende vært involvert i de 3 fjernvarmekonsesjonssakene og den ene kraftledningssaken som har vært behandlet i den aktuelle perioden.

Kraftledningssaken gjaldt klage på konsesjon til Eidsiva Nett AS for bygging og drift av luftledning i Øystre Slidre kommune. Eidsiva Nett AS hadde søkt alternativt om to luftledningstraséer og en trasé med delvis sjø- og jordkabel. NVEs vedtak ble påklaget av kommunene Vang og Øystre Slidre, Norges Naturvernforbund og en rekke grunneiere. Statssekretær Hjørnegård fikk henvendelser om saken på telefon blant annet fra Øystre Slidre kommune og grunneiere, men deltok ikke på møtene i departementet verken med Øystre Slidre kommune eller med grunneierne. Departementet omgjorde NVEs vedtak slik at alternativet med delvis sjø- og jordkabel ble lagt til grunn. Natur- og miljøhensyn ble tillagt særskilt vekt ettersom kabelalternativet blant annet ivaretok hensynet til et viktig våtmarksområde som er en nasjonalt viktig naturtype av stor betydning for våtmarks-fugl og med hekkeplass for traner.

Når det gjelder Troms Kraft har statssekretæren vært involvert i en forespørsel om forståelsen av en bruksrettskonsesjon i Bardufossen. Departementet konstaterte i svarbrev til Troms Kraft Produksjon AS 25.01.2010 at bruksrettskonsesjonen gjelder på ubegrenset tid, men begrenset til leieforholdets varighet. Departementet opplyste samtidig om at dersom leieforholdet med Statkraft forlenges, vil det ikke kreves ny konsesjonsbehandling. Statssekretæren deltok ikke i det møtet fagavdelingen avholdt med representanter for Troms Kraft Produksjon AS sommeren 2009 da saken ble reist.

5. Mener statsråden at pengegaver til Senterpartiet er uproblematisk gaver i forhold til statsrådets myndighetsutøvelse i Olje- og energidepartementet?

Jeg har som kjent ingen formelle posisjoner i Senterpartiet og deltar heller ikke på møter i sentralstyre eller arbeidsutvalg. Generelle spørsmål om penge-gaver må derfor besvares av partiets valgte ledelse.

Jeg viser for øvrig til den vurdering Lovavdelingen har gitt av spørsmålet om partistøtte i tilknytning til myndighetsutøvelse.

6. Direktør i Eidsiva Energi, Ola Mørkved Rinnan, sa til Bergens Tidende 16. september at han var "litt betenkt på å trekkje inn eit politisk parti, men i ettertid kan eg seie at vi fekk bra valuta for pengane". Hva er statsrådets kommentar til dette utsagnet?

Jeg kan ikke kommentere utsagnet nærmere. Direktør Mørkved Rinnan må selv være nærmest til å kommentere sitt eget utsagn.

Når det gjelder Eidsiva Energis befatning med mitt departement i denne perioden, viser jeg til mitt svar under spørsmål 1.

7. Hva var bakgrunnen for at departementet valgte å nekte Daimyo Rindi Energi AS å starte opp med byggearbeider i klagesaken i strid med NVEs vurderinger?

Eidsiva Bioenergi ba i sin klage datert 04.09.2009 om at vedtaket om å gi Daimyo Rindi Energi AS konsesjon ble gitt oppsettende virkning til endelig vedtak i saken forelå. NVE hadde tidligere behandlet samme anmodning fra Eidsiva, men ga i brev av 17.08.2009 avslag på begjæringen. Det er å bemerke at NVEs avslag dermed faktisk ble fattet før konsesjonsvedtaket ble påklaget.

NVE oversendte klagesaken til Olje- og energidepartementet for sluttbehandling 02.10.2009. Det var en meget omfattende og detaljert klage (55 sider + vedlegg), og svært forskjellig fra andre klagesaker departementet har behandlet om fjernvarmekonse-

sjoner. Fra klagers side ble det pekt på en rekke forhold som kunne tilsi at NVEs vedtak burde oppheves. Flere anførsler omhandlet vedtakets gyldighet. Eidsiva hevdet at NVE hadde lagt til grunn feil faktisk grunnlag i konsesjonsvedtaket. Det ble hevdet at NVE ikke hadde foretatt en forsvarlig saksbehandling, og at vedtaket av den grunn var ugyldig. Klager mente at Daimyo Rindi Energi AS måtte følge regelverket om offentlige anskaffelser. Det ble anført at Eidsivas prosjekt hadde et vesentlig større kundegrunnlag og at investerings- og driftkostnadene som lå til grunn for NVEs førsteinstansvedtak for Daimyo Rindi Energi AS' anlegg var underestimert.

Departementet har de senere år behandlet en rekke klager på tildeling av fjernvarmekonsesjoner der klagen i all hovedsak har kommet fra én og samme interesseorganisasjon – Norsk Teknologi. Organisasjonen har fremmet anførsler stort sett knyttet til tolkning og anvendelse av energilovens bestemmelser. Norsk Teknologi sto som klager i 2 av de omtalte fjernvarmekonsesjonssakene. I begge sakene stadfestet departementet NVEs vedtak. I disse sakene har det aldri vært begjært oppsettende virkning. Kun i et par saker har NVEs vedtak blitt påklaget av konkurrerende søkere i samme konsesjonsområde. Den ene av disse sakene var klagen fra Eidsiva Bioenergi AS om fjernvarmekonsesjonen på Gjøvik.

I tilfeller med konkurrerende søkere som i Gjøvik-saken, vil det fremstå som uheldig at fysiske arbeider blir satt i gang før endelig konsesjonsvedtak foreligger. Olje- og energidepartementet kan da også etter forvaltningsloven på eget grunnlag fatte vedtak om utsatt iverksetting.

I tillegg til den omfattende klagen som i dette tilfellet skulle tas under behandling, vurderte departementet det som sannsynlig at fysiske arbeider ville bli satt i gang før endelig konsesjonsvedtak ville foreligge. Gjøvik kommune var svært interessert i å få en avgjørelse på hvem som skulle stå for fjernvarmeutbyggingen, da det bl.a. skulle foretas oppgradering av Storgata, og også foretas andre fysiske anleggsarbeider i sentrum. Departementet kunne ikke se at private eller offentlige interesser ville bli skadelidende i en slik grad at ikke gjennomføringen av vedtaket kunne utsettes i påvente av en avgjørelse i klagesaken. Av den grunn fattet departementet vedtak om utsatt iverksetting 17.11.2009. Departementet presiserer at det på det tidspunktet ikke var tatt noe standpunkt til sakens realitet eller foretatt noen vurderinger av klagerens anførsler.

Kort tid etter spørsmålet om oppsettende virkning var avgjort, og etter avholdt møte med Daimyo Rindi Energi AS, mottok OED en anmodning fra selskapet om å få tillatelse til å legge fjernvarmerør i Storgata i forbindelse med eventuelle kommunale gravearbeider som skulle skje på etter vinteren. I til-

legg var det et ønske om å legge et snøsmelteanlegg i Storgata som måtte knyttes til en fyrkjele, og søknaden gjaldt derfor også ledningen fra selskapets oljefyrkjele på Hunton til Brennerigata. Dersom Eidsiva skulle vinne fram med sin klage, mente Daimyo Rindi Energi AS at Eidsiva uansett kunne overta og kjøpe de installerte fjernvarmerørene. Eidsiva bemerket på departementets forespørsel at det forelå en annen trasé for Eidsivas prosjekt, og at Eidsiva ikke ville ha behov for disse rørene dersom selskapet skulle få medhold i sin klage og få tildelt konsesjonen. Departementet fikk også opplyst fra Gjøvik kommune at disse gravearbeidene tidligst ville starte opp i siste halvdel av mai 2010. Departementet fant ut fra de opplysninger som ble lagt frem fra partene og Gjøvik kommune, ikke grunnlag for å endre sitt vedtak om utsatt iverksettelse.

8. *Hvilke møter ble avholdt mellom partene og hvilke problemstillinger ble tatt opp?*

12.11.2009 hadde statssekretær Sigrid Hjørnegård møte med Eidsiva Bioenergi AS og selskapets advokat. Representanter fra fagavdelingen deltok på møtet. Det ble i hovedtrekk lagt frem en nærmere redegjørelse for klageanførselene fra klagers (Eidsivas) side. I tråd med vanlig praksis ble det fra departementets side bekreftet at det klageren hadde anført var notert, men at ingenting kunne sies om utfall av saken. Eidsivas begjæring om utsatt iverksetting av vedtaket ble gjentatt under møtet, og det ble fra fagavdelingens side informert om at begjæringen skulle bli behandlet innen kort tid.

24.11.2009 hadde statssekretær Sigrid Hjørnegård møte med representanter for Daimyo Rindi Energi AS. Representanter fra fagavdelingen deltok på møtet. Det ble gitt en nærmere redegjørelse om selskapets prosjekt som hadde fått konsesjon og deres syn på klagesaken. Daimyo Rindi Energi AS opplyste at selskapet var uenig i departementets vedtak av 17.11.2009 om utsatt iverksetting. Fra departementets side ble det informert om bakgrunn og grunnlag for vedtaket, men det ble understreket at vedtaket om utsatt iverksetting ikke hadde noen betydning for realitetsbehandlingen av klagen.

09.02.2010 hadde statssekretær Sigrid Hjørnegård møte med representanter fra Gjøvik kommune. Representanter fra fagavdelingen deltok på møtet. Kommunen orienterte om planer for større prosjekter og investeringer i infrastruktur i sentrum. Det var ønske om å få realisert en fjernvarmeordning. Det ble opplyst at kommunens energiplan skulle revideres. Kommunen var opptatt av at det ble fattet en avgjørelse, slik at den visste hvilket prosjekt den skulle forholde seg til og planlegge ut fra.

9. *I innslaget fremkommer det påstander om at Daimyo Rindi Energi AS under behandlingen av klagesaken følte seg motarbeidet fra politisk hold og derfor valgte å selge seg ut mens de fortsatt kunne dekke kostnadene. Hva er statsrådets synspunkter på de påstander som fremsettes?*

Jeg finner her grunn til å slå fast at Daimyo Rindi Energi AS ikke hadde noen grunn til å føle seg motarbeidet fra politisk hold i mitt departement. Det ble avholdt ett møte med selskapet i departementet slik som tilfellet også var for klagerens vedkommende og for kommunen. På møtet med Daimyo Rindi Energi AS ble det fra departementets side gitt klart uttrykk for at vedtaket om utsatt iverksetting ikke hadde noen betydning for realitetsbehandlingen av klagen. Selskapets søknad etter avholdt møte om legging av fjernvarmerør i Storgata i Gjøvik ble behandlet fullt ut i tråd med forvaltningslovens bestemmelser. Departementet kunne ikke se at private eller offent-

lige interesser ville være skadelidende i en slik grad at ikke gjennomføring kunne utsettes i påvente av en avgjørelse av klagesaken.

Når det gjelder den nærmere gjennomgang av departementets saksbehandling av fjernvarmeanlegget i Gjøvik, vises det til svar på spørsmål 7.

10. *Har statsråden eller øvrig politisk ledelse diskutert forhold rundt Eidsiva Energi med andre medlemmer av Senterpartiet i formelle eller uformelle sammenhenger?*

Verken jeg eller andre i politisk ledelse kan vise til noen konkrete anledninger, men jeg kan ikke utelukke at medlemmer av partiet som er opptatt av bioenergi har tatt opp saker som også involverer Eidsiva Energi med noen i politisk ledelse. For øvrig viser jeg til redegjørelsene i brev m/vedlegg til Lovavdelingen.

Vedlegg 4

Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til kontroll- og konstitusjonskomiteen, datert 6. oktober 2010

Svar på spørsmål vedr. inhabilitet

Jeg viser til brev fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen 23. september 2010, og har følgende svar på spørsmålene som komiteen reiser:

- 1) Jeg gjorde ikke de andre regjeringsmedlemmene fra Senterpartiet oppmerksom på gavene fra de nevnte selskapene.
- 2) Da jeg som partileder i Senterpartiet ble kjent

med sakene om pengegaver fra de nevnte selskapene, reflekterte jeg ikke over at opplysningene kunne ha betydning for behandling av saker i departementene. Derfor ble ikke opplysningene viderefremmet til Senterpartiets øvrige regjeringsmedlemmer.

- 3) Jeg gjorde ikke den ansvarlige statsråd i Samferdselsdepartementet oppmerksom på gaven fra Eidsiva Energi.

Vedlegg 5

Brev fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til Olje- og energidepartementet v/statsråden, datert 28. oktober 2010

Ytterligere korrespondanse mellom Olje- og energidepartementet og Senterpartiet knyttet til fornybarprosjektet, finansiering og organisering

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til avholdt kontrollhøring i saken hvor statsrådene Riis-Johansen og Navarsete bekreftet at all relevant korrespondanse nå var fremlagt.

Ifølge TV2-nyhetene tirsdag 26. oktober kan det foreligge ytterligere korrespondanse mellom OEDs

politiske ledelse, herunder politisk rådgiver, og Senterpartiet om forhold rundt fornybarprosjektet. Slik korrespondanse kan være relevant for det videre arbeidet til kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Har statsrådene forsikret seg om at all e-postkorrespondanse i sakens anledning fra samtlige i politisk ledelse, herunder politisk rådgiver, er sendt komiteen?

Vedlegg 6**Brev fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til Landbruks- og matdepartementet v/statsråden, datert 28. oktober 2010****Korrespondanse mellom Landbruks- og matdepartementet og Senterpartiet knyttet til fornybarprosjektet, finansiering og organisering**

Det vises til at kontroll- og konstitusjonskomiteen behandler kontrollsak om partistøtte til Senterpartiet og forholdet til habilitet hos statsrådene Liv Signe Navarsete og Terje Riis-Johansen. I den forbindelse er et viktig element å avklare hvem som visste hva når.

Det er i sakens anledning oversendt dokumentasjon fra Olje- og energidepartementet om korrespon-

danse som omtaler prosjektets organisering og finansiering. I oversendt dokumentasjon finnes klare indikasjoner på at det har gått e-poster mellom Senterpartiet og Landbruks- og matdepartementet som kan omhandle Senterpartiets fornybarprosjekt og organisering/finansiering av dette, herunder korrespondanse med politisk rådgiver Ane Kismul.

En ber statsråden bekrefte eller avkrefte om dette er tilfellet. Dersom slik korrespondanse foreligger, bes det om at kopi av denne oversendes kontroll- og konstitusjonskomiteen så snart som mulig.

Vedlegg 7**Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråden til Stortinget v/ekspedisjonskontoret, datert 2. november 2010****Korrespondanse mellom LMD og Senterpartiet knyttet til fornybarprosjekter, finansiering og organisering**

Jeg viser til deres brev av 28. oktober 2010 med spørsmål knyttet til korrespondanse mellom Landbruks- og matdepartementet og Senterpartiet knyttet til fornybarprosjekter, finansiering og organisering.

Korrespondansen mellom Senterpartiet og LMD som etterspørres i saken består av tre e-poster mellom daværende generalsekretær i Senterpartiet Ivar Egeberg og politisk rådgiver Ane Kismul i LMD. De tre e-postene er tidligere offentliggjort, enten av OED eller ved at det er gitt til media:

11. E-post av 29. april 2009 fra Ivar Egeberg til Ane Kismul
12. E-post av 5. mai 2009 fra Ane Kismul til Ivar Egeberg
13. E-post av 5. mai 2009 fra Ivar Egeberg til Ane Kismul

E-post nr. 1 inneholder kun faglige spørsmål og vurderinger. E-posten er korrespondanse mellom politikere som i utgangspunktet ikke omfattes av offentleglova. Vi har imidlertid allerede gitt innsyn i den etter innsynsbegjæring fra TV2. Dette skyldes at e-posten ble videresendt til embetsverket i departementet med spørsmål om kommentarer fra de som arbeider med deler av energiproblematikken, og at den derfor kan regnes som saksdokument for forvaltningen etter en streng fortolkning av offentleglova.

E-post nr. 2 inneholder kun faglige vurderinger.

E-post nr 3 inneholder i hovedsak faglige og partiinterne vurderinger. Finansiering av prosjektet er nevnt i ett av de 16 punktene som ramses opp i mailen. Denne mailen er ikke besvart fra Ane Kismul.

Både e-post nr. 2 og 3 ble oversendt fra OED til Justisdepartementets lovavdeling i forbindelse med habilitetsvurderingen som ble gjort i saken. De er også publisert på Olje- og energidepartementets hjemmesider i forbindelse med habilitetsvurderingen (vedlegg 4 til Brev fra OED til Justisdepartementets lovavdeling av 29. september 2010).

Alle tre e-postene er vedlagt dette brevet.

Vedlegg 8**Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til kontroll- og konstitusjonskomiteen, datert 2. november 2010**

Jeg viser til brev fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen av 28.10 d.å. om ytterligere korrespondanse mellom Olje- og energidepartementet og Senterpartiet knyttet til fornybarprosjektet, finansiering og organisering.

”Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til avholdt kontrollhøring i saken hvor statsrådene Riis-Johansen og Navarsete bekreftet at all relevant korrespondanse nå var framlagt.

Ifølge TV 2-nyhetene tirsdag 26. oktober kan det foreligge ytterligere korrespondansen mellom OEDs politiske ledelse, herunder politisk rådgiver, og Senterpartiet om forhold rundt fornybarprosjektet. Slik korrespondanse kan være relevant for det videre arbeidet til kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Har statsrådene forsikret seg om at all epostkorrespondanse i sakens anledning fra samtlige i politisk ledelse, herunder politisk rådgiver, er sendt komiteen?”

Rammen for saken slik den er angitt av komiteen til høringen 26.10 d.å. er spørsmål om statsråd Liv Signe Navarsetes og statsråd Terje Riis-Johansens habilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen stilte meg 23.09 d.å. 10 spørsmål om mitt departements behandling av blant annet konsesjonssøknader fra Eidsiva Energi AS og Troms Kraft AS. Det fremgår av svarene mine til komiteen av 6.10 d.å. at spørsmålene om min habilitet har vært til vurdering i Justisdepartementets lovavdeling. Lovavdelingen konkluderte som kjent med at jeg ikke var inhabil ved behandling av saker der de to kraftselskapene er parter.

I forbindelse med vurderingen av min habilitet ble det også redegjort for statssekretær Sigrid Hjørnegårds befatning med saksforholdene.

Under høringen understreket jeg at jeg har gått gjennom de kilder jeg har hatt tilgang til for å se om det var opplysninger om disse forholdene som jeg ikke hadde fanget opp. Dette gjelder også partiintern epost. Jeg redegjorde også for statssekretær Sigrid Hjørnegårds befatning med saken.

Jeg bekreftet samtidig på direkte spørsmål at alle eposter som har betydning for disse saksforholdene ble oversendt Lovavdelingen på mitt initiativ og offentliggjort umiddelbart etter at svaret ble gitt derfra. Dette gjelder også partiintern epost, som ikke omfattes av regelverket for innsyn.

I brevet spør komiteen ”Har statsrådene forsikret seg om at all epostkorrespondanse i sakens anledning fra samtlige i politisk ledelse, herunder politisk rådgiver, er sendt komiteen?”

Da denne saken ble kjent for politisk ledelse i Olje- og energidepartementet, ble all korrespondanse til statssekretær Hjørnegård og meg selv gjennomgått for å se om noe omhandlet, eller kunne tenkes å omhandle finansieringen av fornybarprosjektet. De delene av korrespondansen som var relevant for dette forholdet, ble redegjort for og oversendt Lovavdelingen.

Komiteen viser i sitt brev av 28.10 til et nyhetsinnslag på TV 2 26.10 som omhandler en epost fra politisk rådgiver i Landbruksdepartementet. Eposten inkluderer en ”hale”, med statssekretær Sigrid Hjørnegård som adressat. Den aktuelle eposten omtaler det såkalte fornybarprosjektet, men har ingen referanser til finansieringen av prosjektet. Derfor ble denne eposten heller ikke funnet relevant i forbindelse med vurderingen av min habilitet.

Komiteen viser også til at det ifølge det omtalte nyhetsinnslaget ”kan foreligge ytterligere korrespondansen mellom OEDs politiske ledelse, herunder politisk rådgiver, og Senterpartiet om forhold rundt fornybarprosjektet. Slik korrespondanse kan være relevant for det videre arbeidet til kontroll- og konstitusjonskomiteen.”

Som redegjort for under høringen har Olje- og energidepartementet lagt fram all relevant korrespondanse vedrørende min habilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet. Politisk rådgiver Ivar Vighenes ble ikke kjent med pengestøtten fra de to selskapene før Statistisk sentralbyrå offentliggjorde partistøtten 08.09 d.å. Før den tid hadde han ingen befatning med eller kjennskap til hvordan fornybarprosjektet ble finansiert. Partiets tidligere statssekretær og tidligere politisk rådgiver er kontaktet. Begge opplyser at de ikke har hatt noen befatning med spørsmål knyttet til finansieringen av fornybarprosjektet, eller at de har mottatt informasjon ut over det som allerede er redegjort for i brevet til Lovavdelingen.

Jeg mener derfor at all korrespondanse som er knyttet til spørsmålet om min habilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet er kjent for komiteen.

Vedlegg 9

**Referat
fra åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen
om**

**Statsråd Liv Signe Navarsetes og statsråd Terje Riis-Johansens forhold til inhabilitet
i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet**

Høring tirsdag 26. oktober 2010:

Statsråd Terje Riis-Johansen	*	3
Statsråd Liv Signe Navarsete	*	17

**Åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen
tirsdag den 26. oktober 2010 kl. 10**

Møteleder: Anders Anundsen (FrP)
(komiteens leder)

S a k :

Statsråd Liv Signe Navarsetes og statsråd Terje Riis-Johansens forhold til inhabilitet i forbindelse med penge-gaver til Senterpartiet

Møtelederen: Da vil jeg på vegne av kontroll- og konstitusjonskomiteen få ønske velkommen til denne åpne kontrollhøringen. Komiteen besluttet den 12. oktober i år å åpne sak og gjøre nærmere undersøkelser vedrørende statsråd Liv Signe Navarsetes og statsråd Terje Riis-Johansens forhold til inhabilitet i forbindelse med penge-gaver til Senterpartiet. For å belyse saken nærmere er det besluttet å avholde denne åpne kontrollhøringen, og under høringen ønsker komiteen å få belyst følgende problemstillinger:

- Forholdene rundt bruken av informasjon om partistøtte til Senterpartiet i behandlingen av saker i regjeringen, herunder utnevning av Ola Mørkved Rinnan som styreleder i Avinor. Saken ble behandlet i regjeringens underutvalg.
- Problematisering av statsråd Navarsetes oppfatning av når en statsråd med kunnskap om utenforliggende forhold som kan ha betydning for behandlingen av saker i regjering, skal foreta sin selvstendige vurdering av habilitet. I hvilken utstrekning statsråden mener det er rimelig at kunnskapen om disse deles med kollegaer i regjeringen som kan bli påvirket av opplysningene.
- Hvilken oppfatning statsråd Navarsete har om hvordan partistøtten fra Eidsiva Energi AS og Troms Kraft AS ble oppfattet ulikt i selskapene og i Senterpartiet og eventuelle konsekvenser for departementenes behandling.
- Det vises til Lovavdelingens uttalelse om statsråd Navarsetes habilitet. Mener statsråden at en vurdering av en politikers habilitet skal begrense seg til de rent juridiske vurderinger?
- Hvordan det var mulig for olje- og energiminister Terje Riis-Johansen å unngå å få informasjon om finansieringen av det såkalte fornybarprosjektet på bakgrunn av den omfattende korrespondansen som er dokumentert mellom bl.a. Senterpartiets generalsekretær og Olje- og energidepartementet.
- Hvordan det var mulig å være ukjent med finansieringen etter den informasjonen som ble gitt på interne møter, og som ble gitt til statsråd Terje Riis-Johansens statssekretær.
- Forholdene knyttet til habilitetsvurdering under departementets klagebehandling av involverte fra politisk ledelse sett i lys av Daimyo Rindis påstander

om manglende upartiskhet ved saksbehandlingen i departementet.

Komiteen har invitert følgende til høringen:

- statsråd Liv Signe Navarsete, Kommunal- og regionaldepartementet.
- statsråd Terje Riis-Johansen, Olje- og energidepartementet.

Komiteen har videre anmodet om at statssekretær Sigrid Hjørnegård møter sammen med statsråd Terje Riis-Johansen.

Det vil bli tatt stenografisk referat fra høringen i dag, og referatet vil følge som vedlegg til komiteens innstilling til Stortinget.

De prosedyrene som er fastsatt i reglementet for åpne kontrollhøringer, vil bli fulgt. Den inviterte får først anledning til å holde en innledning. Etter det får så saksordføreren, som er Per-Kristian Foss fra Høyre – på min venstre side – og deretter representanter for de ulike partiene anledning til å spørre ut de inviterte.

For at komitémedlemmene skal få stilt de spørsmålene som er nødvendige, vil jeg be om at svarene blir så korte og konsise som mulig. Jeg gjør oppmerksom på at vi har fått en nyvinning, i form av denne lampen som lyser rødt når det er 30 sekunder igjen av taletiden. Når den er slukket, er tiden ute.

Til slutt får komiteen anledning til å stille noen få oppfølgings spørsmål, og den inviterte får helt til slutt ordet til en kort oppsummering.

Dette er en åpen høring. Det er derfor viktig at deltakerne unngår å omtale forhold som er undergitt taushetsplikt. Dersom et spørsmål ikke kan besvares uten å gi opplysninger som er taushetsbelagt, bør den innkalte gjøre komiteen oppmerksom på det.

Jeg vil gjøre oppmerksom på at mobiltelefoner må slås av eller settes på «stille», slik at vi unngår forstyrrelser underveis. Jeg vil også presisere at mikrofonen har en lydknapp som må brukes, så vi ikke får problemer med lydanlegget.

Under selve utspørringen bes pressen holde seg langs publikumssiden for å unngå forstyrrelser.

Det er komiteens håp at høringen vil gi nødvendige opplysninger i saken, som bakgrunn for de konklusjoner komiteen skal treffe i sin innstilling til Stortinget.

Høring med statsråd Terje Riis-Johansen

Vi er da klare til å starte opp, og jeg vil få ønske velkommen olje- og energiminister Terje Riis-Johansen. Du har med deg to bisittere, statssekretær Sigrid Hjørnegård og ekspedisjonssjef Per Håkon Høisveen. Velkommen også til dere.

Komiteen har særskilt bedt om at statssekretær Sigrid Hjørnegård møter sammen med statsråden til denne høringen. Jeg minner derfor om at reglementet for åpne kontrollhøringer regulerer gjennomføringen av disse høringene der komiteen har anmodet en embets- eller tjenestemann om å møte til høring.

Ifølge reglementet stilles spørsmål til statsråden, og

det er statsråden som avgjør hvem som skal svare. Men det hindrer naturligvis ikke medlemmene fra å anmode om at en bestemt embets- eller tjenestemann svarer. Der- som komiteen av særskilte grunner anser det nødvendig å stille spørsmål direkte til statssekretæren, som statsrå- den ikke har tillatt at statssekretæren besvarer, har komi- teen mulighet til å avbryte høringen og avholde et lukket møte for å bestemme at spørsmål skal stilles direkte til statssekretæren.

Da er vi kommet dit at statsråden kan bruke inntil 10 minutter til å gjøre rede for sin side av saken. Vær så god, statsråd Riis-Johansen.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Takk for det, komité- leder og saksordfører.

Jeg er glad for denne muligheten til å gå igjennom denne saken på en grundig måte. Rammen for saken som kontroll- og konstitusjonskomiteen har igangsatt forberede- lser av, er bl.a. spørsmål om min habilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet.

Komiteen har tidligere stilt meg ti spørsmål om mitt departements behandling av bl.a. konsesjonssøknader fra Eidsiva Energi og Troms Kraft. Disse spørsmålene besvar- te jeg i brev til komiteen den 6. oktober. Det framgår av svarene mine til komiteen at spørsmålene omkring min habilitet har vært til vurdering i Justisdepartementets lov- avdeling, og Lovavdelingen konkluderte som kjent med at jeg ikke var inhabil ved behandling av saker der de to kraftselskapene er part. I forbindelse med vurderingen av min habilitet ble det også redegjort for statssekretær Sigrid Hjørnegårds befatning med saksforholdet.

Som jeg allerede har redegjort for i mine svar til ko- miteen, ble jeg først kjent med pengestøtten fra Eidsiva Energi AS og Troms Kraft AS gjennom offentliggjøringen av partistøtte fra Statistisk sentralbyrå den 8. september i år. Før dette tidspunktet ble jeg aldri orientert om penge- støtten, og jeg har ikke sett noen skriftlig dokumentasjon eller annen omtale. Heller ikke har jeg fått noen muntlig orientering om denne pengestøtten.

Etter at saken om pengestøtten kom opp i forrige måned, har jeg gått gjennom de kilder jeg har tilgang til, for å se om det var opplysninger om disse forholdene som har gått meg hus forbi.

La meg først få gjøre det klart at jeg ikke har noen formelle posisjoner i Senterpartiet. Det betyr at jeg ikke deltar på møter i sentralstyret, ikke deltar på møter i ar- beidsutvalg. Jeg er observatør til landsstyremøtene i Sen- terpartiet, men jeg har ikke hatt mulighet til å møte på disse møtene det siste året. Det jeg derimot deltar på, er gruppemøtene i Stortinget og de såkalte onsdagsmøtene én time om morgenen på onsdager på partikontoret, med deltakelse fra regjering, fra parti og fra gruppeledelse. Så vidt jeg har kunnet bringe på det rene, ble det såkalte for- nybarprosjektet nevnt i forbindelse med et onsdagsmøte der jeg var stede, og det var i en svært tidlig fase av pro- sjektet, uten at pengestøtte fra kraftselskaper på noen måte kom opp den gang.

Den neste kilden for slike opplysninger er all den e-pos- ten som tilflyter min e-postadresse til enhver tid. For nær-

mere å belyse spørsmålet komiteen har stilt om informa- sjon til meg fra slik korrespondanse, er det nødvendig å få fram at alle saksrelaterte e-poster journalføres i depar- tementets saksarkiv. Partiintern e-post faller utenfor. Uten tilsvarende rutiner blir det en annen gjennomgang av ikke- saksrelatert post som kommer ad elektronisk vei gjennom vedlegg og diverse haler til slike e-poster. Av arbeidsmes- sige årsaker er det ikke noen tvil om at jeg først og fremst har prioritert de e-postene som har vært knyttet til min embetsførelse som olje- og energiminister.

Jeg har ikke mottatt noen e-poster knyttet til saker in- nenfor mitt forvaltningsområde som har referanse til noen form for pengestøtte. Det er heller ingen e-poster direkte til meg av partimessig karakter som har noen referanse til slik støtte. Den eneste informasjonen som uten videre kan forstås som pengestøtte fra et av kraftselskapene, framgår av en «hale» til en e-post jeg fikk tilsendt 26. august 2009, der daværende generalsekretær i Senterpartiet, Ivar Ege- berg, skriver til gruppa for fornybar energi: «Troms Kraft hjelper meg med noen kroner.»

En annen e-post til meg fra generalsekretæren har blitt viet oppmerksomhet i media. I denne e-posten av 8. de- sember 2008 spør Egeberg om jeg kan sette av en time om en sak knyttet til «ei gruppe som jobber med forny- bar energi». Egeberg innleder e-posten med en setning om at han jobber med finansieringa av valgkampen, men det er ingen antydning til pengestøtte fra noe kraftselskap eller andre for den saks skyld. Jeg konstaterer at noe møte med Egeberg aldri ble avholdt, og e-posten ble heller ikke besvart.

Denne e-posten er, i likhet med de andre som berø- rer fornybarprosjektet, beskrevet i min redegjørelse for Lovavdelingen og vedlagt brevet til Lovavdelingen. For å sikre åpenhet i habilitetssaken ble brevene mellom Lovav- delingen og Olje- og energidepartementet, inkludert disse e-postene av partiintern karakter, publisert på departemen- tets hjemmesider.

Når det gjelder min statssekretær, Sigrid Hjørnegård, har heller ikke hun noen formelle posisjoner i parti- organisasjonen sentralt. Hun deltok ikke på noen møter om fornybargruppas virksomhet før rapporten ble overle- vert partilederen på en pressekonferanse på forsommeren 2009. Det var en virksomhet hun ikke forholdt seg til – med noen få unntak. Statssekretæren mottok flere purringer om å gå gjennom et utkast til fornybarrapporten senest like før den gikk i trykken. Det har dessuten vært mye oppmerk- somhet om «halen» til den e-posten statssekretæren fikk kopi av fra generalsekretæren 6. mai i fjor, og jeg viser her til den redegjørelsen som statssekretær Hjørnegård ga i vedlegg 3 til redegjørelsen til Lovavdelingen i brev av 24. september, der hun uttaler:

«I en kopi av en e-post som jeg mottok i begyn- nelsen av mai 2009 gjennomgår generalsekretær Ege- berg mange sider av arbeidet med fornybarrapporten i 16 underpunkter. Her nevnes blant annet at «Eidsiva og andre har vedtatt å bruke penger. (minimum 650. hvor- av en del går til kostnader som er brukt på rapporten)» I kulepunkt 16 vises det til at OED skulle sjekke en faktaopplysning. I et svar til Egeberg kommenterte jeg

dette ene punktet. Det øvrige innholdet registrerte jeg ikke.»

Statssekretæren har derfor aldri orientert meg om den informasjonen som her framkom om bidraget fra Eidsiva Energi AS, og jeg finner ingen grunn til å betvile at heller ikke statssekretæren var kjent med pengestøtten fra de to kraftselskapene før offentliggjørelsen gjennom Statistisk sentralbyrå. Uansett var ikke fornybarprosjektet til fornybargruppa noe tema for politisk ledelse i Olje- og energidepartementet.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen tar opp forholdene knyttet til habilitetsvurderingen under departementets klagebehandling av involverte fra politisk ledelse. Til det er å si at Lovavdelingen har konkludert med at jeg ikke er inhabil ved Olje- og energidepartementets behandling av saker der de to kraftselskapene er part. Jeg har også bedt Lovavdelingen om å vurdere habiliteten for statssekretæren ved behandling av saker der hun har vært involvert fra de samme selskapene. Uansett må jeg få presisere at det ikke fins noe grunnlag for påstander om manglende upartiskhet ved saksbehandlingen i departementet. Jeg viser her til redegjørelsen og alle verserende og ferdigbehandlede saker som berører de to kraftselskapene på en eller annen måte, og som er oversendt Lovavdelingen som underlagsmateriale for habilitetsvurderingen. Dette materialet ble vedlagt mitt brev til komiteen av 6. oktober. Jeg viser også til omtalen av saker i enkelte av de svarene som er gitt i mitt brev til komiteen.

Her er det viktig for meg å redegjøre for hvordan det arbeides med saker som avgjøres i Olje- og energidepartementet innenfor feltet fornybar energi. Dette er et av de sterkest lovregulerte saksområder vi har. Mange av sakene avgjøres ut fra en ren rettslig prøving av vilkår satt i loven, uten at politisk ledelse får annen befatning med sakene enn en orientering om hva saksutfallet har blitt. Skal politisk ledelse utvise skjønn i en sak, setter lovverket klare rammer for skjønnsutøvelsen. I den eneste saken i den oversikten komiteen har fått tilsendt, hvor det er utvist skjønn, er ikke resultatet til gunst for kraftselskapet. I den fjernvarmesaken komiteen spesielt har tatt opp, var det en rent rettslig vurdering som ble lagt til grunn uten at det kom inn noe politisk skjønn i det hele tatt. Jeg syns det er viktig å få redegjort for komiteen om saksbehandlingen når det har dannet seg et bilde om at min embetsførsel i saker fra de to selskapene kan være påvirket av pengestøtten. Det er en så feil oppfatning som det kan få blitt.

Takk.

Møtelederen: Takk for det.

Da gir jeg ordet til saksordfører Per-Kristian Foss, fra Høyre, som har inntil 10 minutter til disposisjon.

Jeg gjør for øvrig oppmerksom på at det er utspøreren som selv styrer ordet helt fritt uten møteleders innblanding.

Vær så god.

Per-Kristian Foss (H): Du omtaler din tilstedeværelse på disse onsdagsmøtene, og bekrefter iallfall tilstedevæ-

relse på ett onsdagsmøte. Kan du bekrefte tilstedeværelse på flere møter?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ja, jeg har vært til stede på mange onsdagsmøter gjennom 2009.

Per-Kristian Foss (H): Om dette fornybarprosjektet var omtalt på det onsdagsmøtet du selv omtalte i din innledning, hvem trodde du finansierte prosjektet?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei, finansiering var ikke noe spørsmål som jeg forholdt meg til der, og det var, så vidt jeg kan erindre, en lite omfattende vurdering som i det hele tatt ble gitt rundt det prosjektet på det møtet.

Per-Kristian Foss (H): Ja, men et naturlig spørsmål å stille ville vel kanskje være om dette var noe partiet finansierte selv, eller fikk bidrag til. Det var en refleksjon som aldri slo deg?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei, jeg fikk ikke på det tidspunkt noe kunnskap, og stilte heller ikke noe spørsmål rundt det som representanten tar opp.

Per-Kristian Foss (H): I den redegjørelsen som Senterpartiet har sendt ut, sier man at ingen bedrifter var nevnt i dette notatet. I Dagens Næringsliv den 20. oktober sier likevel Senterpartiets daværende generalsekretær at Eidsivas sjef, Rinnan, er nevnt i notatet. Men jeg legger til grunn at statsråden er kjent med hvilket selskap Rinnan var direktør for?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Rinnan er jeg godt kjent med hva slags jobb har – ja.

Per-Kristian Foss (H): Så det slo deg aldri at han kunne være nevnt som bidragsyter?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei.

Per-Kristian Foss (H): Men som engasjert i prosjektet, ville ikke du også da kunne kommet i et inhabilitetsforhold i en avgjørelse om Eidsiva, selv om han ikke var bidragsyter?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei, jeg har ikke på noe tidspunkt oppfattet at Eidsiva Energi bidro med penger, eller at det skapte noen situasjon som kunne skape inhabilitet.

Per-Kristian Foss (H): Men igjen, i en e-post som generalsekretær Egeberg sendte til Rinnan den 23. august, skriver han:

«Terje er veldig klar for å bli med nå i valgkampen.»
Hva tror du han baserer denne gladmeldingen på?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det er vanskelig for meg å spekulere i andres e-poster, men jeg vil anta at han kanskje følte at når det var valgkamp, var det omsider et

engasjement fra olje- og energiministeren på å engasjere seg i fornybar energi i en valgkampsetting, for det var nok en oppfatning fra noen at en skulle ønske at det ble gjort tidligere.

Per-Kristian Foss (H): I den e-posten som du selv omtalte, av 8. desember 2008, som åpner med «Hei Terje» – det er da til statsråden og undertegnet av daværende generalsekretær – skriver han følgende:

«Jeg jobber med å finansiere valgkampen. Det er helt håpløst for oss hvis vi ikke får inn litt penger til. Vi må selvsagt være helt nøytrale – like nøytrale som AP er til LO og Høyre til Skipsredere som gir 10 millioner kr.»

Etter å ha lest dette, gikk heller aldri tankene i retning av økonomisk støtte?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei.

Per-Kristian Foss (H): Kan du begrunne det?

Statsråd Terje Riis-Johansen: For det første er det en e-post som er to år gammel, og jeg ...

Per-Kristian Foss (H): Jeg spør ikke om hva som er tanken nå, men hva som var det den gangen.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ja, men poenget er at vi nå må gå tilbake og gå igjennom hvilke e-poster jeg eventuelt har lest, og hvilke vurderinger en da gjorde. Det er en relativt vanskelig vurdering å gjøre i ettertid. Det jeg konstaterer, er at det der ikke i det hele tatt nevnes noe støtte fra de selskapene jeg har hatt til behandling.

Per-Kristian Foss (H): Hva er forskjellen på støtte og bidrag til å finansiere valgkampen?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jo, men igjen: I den e-posten står det ikke noe om eksplisitt støtte fra selskaper som er til behandling i OED.

Per-Kristian Foss (H): Nei, men det brukes: «Jeg jobber med å finansiere valgkampen.» «Jeg» er altså generalsekretæren. Er det ikke i generalsekretærens arbeid med å finansiere valgkampen grunn til å tro at det dreier seg om økonomisk støtte?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg kan ikke svare noe annet på det enn det jeg sa. Det står ikke noe der om noe konkret støtte fra selskaper som innbefatter virksomheten min i OED. Det er realiteten.

Per-Kristian Foss (H): Men har ikke en statsråd en undersøkelsesplikt også for å unngå at man uforvarende kommer i inhabilitetssituasjoner?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Til det kan jeg ikke si noe annet enn at den e-posten aldri ble fulgt opp. Jeg har gått igjennom og sjekket, og jeg har ikke svart på e-posten.

Og det møtet det refereres til her, ble aldri avholdt, og det er ikke nevnt konkrete selskaper i denne e-posten.

Per-Kristian Foss (H): Nei, det har du svart tidligere. Men når du vet at Eidsiva er ett av mange selskaper som driver innenfor fornybarområdet, og med stor sannsynlighet kan komme på ditt bord, ville det ikke da være aktsomt av deg å undersøke om begrepet «finansiere valgkampen» også dreide seg om pengestøtte fra energiselskaper?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg kan ikke svare noe annet enn det jeg nettopp har svart.

Per-Kristian Foss (H): Nei. Da vil jeg bare få lov til å spørre deg om du kunne åpne litt for at også statssekretæren kan få redegjøre for sin medvirkning på dette området ...

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ja.

Per-Kristian Foss (H): ... om hun kan få lov til å svare på om hun også etter de e-postene hun leste, aldri oppfattet noen partistøtte?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det er helt greit.

Sigrid Hjørnegård: For min del er det sånn at jeg ikke ble kjent med støtten fra Eidsiva Energi og Troms Kraft, jeg heller, før SSB offentliggjorde det den 8. september. Jeg ble heller ikke kjent med innholdet i denne omtalte e-posten før jeg oppdaget e-posten og gikk gjennom all informasjon på nytt i forbindelse med redegjørelsen vår til Lovavdelingen. Den e-posten er også sendt til Lovavdelingen.

Per-Kristian Foss (H): Snakker du nå om e-posten av 5. mai 2009?

Sigrid Hjørnegård: Ja, det stemmer.

Per-Kristian Foss (H): OK. I den e-posten – hvis jeg fortsatt kan få lov til å stille spørsmål direkte – står det bl.a. at vedkommende tok initiativ «til å samle en gruppe som i tillegg skulle gi oss økonomi til å markedsføre dette».

Det står at «"Eidsiva og andre har vedtatt å bruke penger. ((...) hvorav en del går til å dekke kostnader som er brukt på rapporten)".»

Eidsiva er nevnt, og det er nevnt at man skal støtte partiet. Er ikke da partistøtte ganske nærliggende?

Sigrid Hjørnegård: Den e-posten var ikke direkte til meg. Det var en kopi av en e-post. Og jeg merket meg ikke den informasjonen som sto om pengestøtte fra Eidsiva, og derfor var jeg heller ikke kjent med den pengestøtten.

Per-Kristian Foss (H): Du fulgte opp den e-posten, ikke sant?

Sigrid Hjørnegård: Jeg svarte på e-posten, som jeg har redegjort for til Lovavdelingen. Det som jeg merket meg, var en etterlysning etter en faktainformasjon som hadde blitt etterlyst fra min side tidligere, og som jeg ...

Per-Kristian Foss (H): Unnskyld, men det står nevnt helt sist i e-posten.

Sigrid Hjørnegård: Ja.

Per-Kristian Foss (H): Du leste bare slutten, altså?

Sigrid Hjørnegård: Ja, jeg registrerte ikke det andre som sto der. Det jeg svarte på, var den etterlysningen fra OED.

Per-Kristian Foss (H): Er det vanlig at du begynner å lese e-poster bakfra?

Sigrid Hjørnegård: Det er i hvert fall det som er faktum her. Jeg registrerte ikke den informasjonen som sto der. Jeg svarte på etterlysningen etter en faktainformasjon som jeg skulle levere.

Per-Kristian Foss (H): Mener du at du har fulgt opp din plikt som en del av den politiske ledelse ved ikke å stille spørsmål om partistøtte etter å ha lest et brev hvor det står direkte omtalt?

Sigrid Hjørnegård: Ja, her er det i hvert fall sånn at jeg ikke oppdaget denne informasjonen før jeg gikk igjennom all informasjon i forbindelse med redegjørelsen til Lovavdelingen, sånn at den informasjonen om at Eidsiva hadde vedtatt å «bruke penger», som det står, registrerte ikke jeg før i september i år. Derfor visste heller ikke jeg om parti-støtten og har da heller ikke informert statsråden om dette.

Per-Kristian Foss (H): Da har jeg et spørsmål tilbake til statsråden, som gjorde et poeng av i sin redegjørelse å si at en del ankeavgjørelser er basert på politisk skjønn, og en del andre er ikke det. Fremgår det av ankeavgjørelsene om de har vært forelagt politisk ledelse og det har vært utøvd politisk skjønn, eller om de er avgjort i andre avdelinger?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Hvis saksordføreren tillater, kan jeg godt be ekspedisjonssjef Høisveen si litt om ...

Per-Kristian Foss (H): Det var i grunnen ikke det, jeg trenger ikke det egentlig.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror saksordføreren får et veldig godt svar.

Per-Kristian Foss (H): Han er liksom ikke så politisk ansvarlig som en statsråd er, da.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Men spørsmålet gikk på om det framgår av saksbehandlingen hvorvidt ...

Per-Kristian Foss (H): Om det fremgår av svarbrevet til den som anker.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror jeg må be ekspedisjonssjefen, som skriver disse svarene, om å bidra til svaret på det spørsmålet, hvis saksordføreren tillater.

Per-Kristian Foss (H): Nei – ja, gjerne det i og for seg. Men jeg har i grunnen følgende konkluderende spørsmål: Er det ikke slik at statsråden er ansvarlig for alle avgjørelser som foretas i departementet?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Hvis det er spørsmålet, er svaret enkelt – det er ja.

Per-Kristian Foss (H): Men hva er da poenget med å redegjøre for at noen er basert på politisk skjønn og andre ikke?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det er for å få fram fakta i saken – altså fakta rundt hva som er lovreguleringen av saksbehandling i Olje- og energidepartementet.

Per-Kristian Foss (H): Men uansett er det statsråden som er ansvarlig?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ja, men mitt poeng med å si det jeg sa i stad, var å få fram hvordan saksbehandling i den typen saker faktisk foregår.

Per-Kristian Foss (H): Takk.

Møtelederen: Der er tiden ute. Jeg gir ordet til Arbeiderpartiet og Martin Kolberg, som har inntil 10 minutter. Vær så god.

Martin Kolberg (A): Takk.

Jeg vil også begynne med onsdagsmøtene, som saksordføreren også begynte med. Altså: Du har redegjort for dette spesielle onsdagsmøtet hvor denne saken ble «nevnt», som det heter. Kan du overfor komiteen, slik at vi skal forstå dette litt bedre, si litt om karakteren på de møtene?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ja, det gjør jeg gjerne. Det er møter hvor det er en litt uformell dagsorden. Det er et møte hvor sentrale folk i partiet møtes for å diskutere den politiske situasjonen. Noen ganger er det forberedte saker, andre ganger er det litt preget av nyhetsbildet, av hva som har vært på dagsordenen de siste dagene. Veldig ofte betyr det at saker blir tatt opp litt, jeg holdt på å si, utenom tur. Så jeg vil si at det er et uformelt møte som er viktig for sentrale senterpartifolk.

Martin Kolberg (A): Det er slik å forstå da, for å bekrefte eller avkrefte det, at når denne saken ble nevnt, er det ikke noen grunn til for komiteen nærmest å legge juridisk til grunn at da burde du ha forstått hva som var på gang? Er det det som er din forståelse av dette?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ja, det er definitivt sånn at onsdagsmøtene i Senterpartiet fungerer som en møteplass for statsråder, gruppeledelse i Stortinget, parti-ledelse, hvor vi har muligheten til å oppsummere, sammenfatte og diskutere saker som vi anser som relevante da.

Martin Kolberg (A): Et annet nøkkelpunkt er det som også saksordføreren naturlig nok har vært inne på, dette med forholdet mellom statssekretærens kunnskap om denne saken og informasjon til deg. Altså: Nå er det allerede svart på dette, at man ikke oppfattet eller forsto at saken var slik som den i ettertid har vist seg å være. På det grunnlaget er det vel da kanskje slik at det heller ikke var naturlig å informere deg, men mener du på noe sett og vis at statssekretæren har vært uoppmerksom i denne situasjonen?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror vi må sette dette inn i en litt større sammenheng, ikke minst i en sammenheng hvor det tilflyter relativt store mengder e-post til politisk ledelse i et departement. Det skulle ikke forundre meg om denne e-postlesingen var noe som skjedde ganske seint på kvelden for en statssekretær som jobber lenge, og som konkluderer med at det er noen som venter på en bestilling. Det ble gjort raskt for å imøtekomme det, men uten at en grundig har muligheten til å jobbe seg gjennom en e-post. Så det går ikke an å vurdere såne spørsmål uten å se arbeidsmengde, e-postmengde og i og for seg stressnivå totalt sett i et departement.

Martin Kolberg (A): Men betyr det at du nå sier at det var naturlig at hun ikke informerte deg? Det er det du sier.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det var jo ikke mulig for statssekretæren å informere meg når hun sjøl ikke hadde kunnskap om det.

Martin Kolberg (A): Til Hjørnegård, hvis du tillater, bare så vi gjør oss ferdig med akkurat dette: Når du reagerte spesielt på dette helt spesielle punktet, Hjørnegård, i denne mailen som er vedlegg nr. 4 – det er det jeg refererer til – kan du bare gå litt nærmere inn på hvorfor du reagerte konkret på det, og hva var det du svarte på egentlig? Det er mulig det er sagt, men jeg hørte det i hvert fall ikke nå.

Sigrid Hjørnegård: Ja, jeg svarte på e-posten, selv om e-posten ikke var til meg, på det ene punktet som var en direkte etterspørsel etter en bestilling om en faktainformasjon. Og det dreide seg om faktainformasjon om antall arbeidsplasser i tilknytning til bioenergi. Det var en faktainformasjon som også tidligere var etterlyst, og som jeg ikke hadde levert. Derfor kommenterte jeg det i svaret, men det var det jeg merket meg i denne e-posten.

Martin Kolberg (A): Igjen, bare for at det skal være helt tydelig sagt: Med bakgrunn i det du nå har infor-

mert komiteen om, er det slik at du egentlig ikke forsto realiteten i denne saken, fordi dere ikke leste den grundig nok? Er det slik å forstå, og at du derfor ikke informerte statsråden?

Sigrid Hjørnegård: Ja, jeg registrerte ikke den informasjonen i e-posten. Min befatning med fornybarprosjektet var hele veien faglige, politiske innspill.

Martin Kolberg (A): Syns du det er rart at komiteen stiller det spørsmålet, altså at du ikke forsto?

Sigrid Hjørnegård: Det er i hvert fall det som er tilfellet, at den informasjonen om at Eidsiva hadde bidratt med penger til Senterpartiet, var en informasjon som jeg først ble kjent med da jeg gikk igjennom all informasjon på nytt da redegjørelsen til Lovavdelingen skulle skrives.

Martin Kolberg (A): Takk for det.

Tilbake til statsråden: Altså, du ba Lovavdelingen om å vurdere din habilitet, og Lovavdelingens konklusjon kjenner vi jo. Du er ikke inhabil, etter deres forståelse, da. Kan du bare resonnerer rundt hvorfor du ba Lovavdelingen om å vurdere din habilitet?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg mener jo generelt at den type spørsmål som nå diskuteres, er store og viktige spørsmål. I den grad det kan stilles spørsmål ved om det er vikarierende motiver som ligger til grunn for beslutninger tatt i et departement, er det svært alvorlig. Så jeg syns sjøl dette var viktig å ta tak i umiddelbart da jeg fikk den informasjonen. Jeg får vel si det sånn at det gikk kun timer fra jeg fikk denne informasjonen, til vi startet et arbeid for å kunne få dette vurdert av Lovavdelingen. Så jeg gjorde jo det for at det skal være trygghet rundt det. Det skal ikke være grunnlag for å stille spørsmål ved hva som er motivasjonen i noe departement, og da for min del i Olje- og energidepartementet, for at konkrete beslutninger blir tatt.

Martin Kolberg (A): Vi stiller jo spørsmål som det for så vidt også er svart på, men allikevel, når vi har høringen, må vi gå igjennom det på nytt og få det helt klart for oss. Altså: Alle mailer som har betydning for dette, er nå offentlige og oversendt?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Svaret på det er definitivt ja. Vi har gjort et grundig arbeid, ikke minst min statssekretær, med å gå gjennom alt som er av kommunikasjon. Alt rundt det som er relevant i denne saken, er sendt over til Lovavdelingen, og det er også på eget initiativ offentliggjort umiddelbart etter at svaret ble gitt derfra.

Martin Kolberg (A): Så til slutt noe av dette som knytter seg til behandlingen av konsesjonssøknader og andre spørsmål i relasjon til energiselskaper. Hvor vanlig eller uvanlig er det at statsråden personlig er inne i behandlingen av disse sakene? Du har sagt noe om det allerede, men utdyp det, så vi får det klart for oss.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det er jo et godt spørsmål, for, som jeg så vidt var innom i mitt innlegg, er dette et veldig lovregulert område, og sånn sett et ganske begrenset politisk handlingsrom, og et område hvor embetsverket står for en svært stor del av jobben fordi det handler om å vurdere søknader opp mot det lovverket vi har.

Så er det jo, som saksordføreren var innom i stad, ingen tvil om at ansvaret og beslutningen ligger hos statsråden.

Men det er et interessant område å se på når det gjelder saksbehandling, som følge av nettopp den sterke lovreguleringen som er, og det gjelder jo bl.a. fjernvarmesaker, som her har vært omtalt.

Martin Kolberg (A): Jeg har ingen flere spørsmål.

Møtelederen: Takk for det.

Da er det Fremskrittspartiet som skal stille spørsmålene, og det skal jeg selv gjøre, så møteledelsen går over til Borten Moe.

Møtelederen: Vær så god!

Anders Anundsen (FrP): Takk for det.

For å få det helt tydelig: Kjente statsråden til at det skulle hentes eksterne penger til å finansiere fornybarprosjektet?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei, jeg var ikke kjent med den økonomiske biten av fornybarprosjektet.

Anders Anundsen (FrP): Ivar Egeberg sier til Nationen lørdag 16. oktober at dette er drøftet med deg. Men han sier bl.a.:

«Men på onsdagsmøtet ble det definitivt ikke diskutert firmanavn, og i praten jeg hadde med Terje orienterte jeg han ikke om hvilke firmaer det gjaldt.»

Han sier også: Vi holdt bevisst firmanavnene skjult for Terje.

Hva er din kommentar til dette? Er det feil det Egeberg erindrer? Har han aldri snakket med deg om denne finansieringen?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Svaret på det er at det er korrekt det han der sier. Han har aldri snakket med meg om den finansieringen.

Anders Anundsen (FrP): Det han sier, er at han ikke har nevnt navn på dem som skal finansiere, men at du var kjent med at det var eksternt finansiering.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det har ikke vært noen samtaler mellom Egeberg og meg rundt finansiering av dette prosjektet.

Anders Anundsen (FrP): Så du var ikke kjent med at dette skulle eksternt finansieres? Det Egeberg sier, er feil?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nå refererer du jo til flere ting som blir nevnt av Egeberg, så jeg får bruke mine

egne ord på det og si at jeg ikke var kjent med hvordan dette prosjektet skulle organiseres og finansieres.

Anders Anundsen (FrP): Det er greit.

I dag nevnte du at det var én e-post hvor du var gjort oppmerksom på disse pengestøttene, men den 26. august får du direkte, sammen med Hjørnegård og Jarand Felland, som er politisk ledelse i departementet, en e-post hvor det står:

«Dette er jo moro. Vi må gjøre et ordentlig stunt i Nord Norge også. Hilsen Ivar E.»

Hvilket stunt oppfattet du at han viste til?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det må jeg bare ærlig innrømme at jeg ikke gjorde meg noen refleksjoner om. Jeg har ikke noen kommentar til det.

Anders Anundsen (FrP): Fulgte du dette opp på noe vis?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei.

Anders Anundsen (FrP): Antok du at noen andre fulgte det opp på noe vis?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Generelt har ikke jeg befattet meg med dette prosjektet. Det er jo det som er situasjonen, enkelt og greit.

Anders Anundsen (FrP): Men rett under dette står det en e-post som er en såkalt hale, hvor avsender er Ola Mørkved Rinnan, som er direktøren i Eidsiva Energi. Her står det beskjed til Ivar om at han kan fakturere Glommen Skog 150 000 og Mjøsen Skog 40 000. Og litt lenger ned står det:

«Vi sender ditto også til Viken Skog, AT Skog og Havass så skal jeg henge på økonomisk etterpå.»
Ingen reaksjoner fra statsråden?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei.

Anders Anundsen (FrP): Synes du ikke det er litt rart?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Altså: De eksemplene du her konkret nevner, er jo, bare for å ha nevnt det, selvsaker langt utenfor mitt område. Men generelt er realiteten at dette prosjektet var noe som jeg ikke i det hele tatt engasjerte meg i.

Anders Anundsen (FrP): Selv om dette ligger under ditt ansvarsområde – fornybar energi ligger jo under ditt departement – var du overhodet ikke interessert i hva ditt eget parti skulle drive med i den sammenhengen?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei, det er en realitet at dette prosjektet, som også andre har nevnt underveis, var et prosjekt som skulle styres utenom partiet som sådant, og var et prosjekt som jeg ikke engasjerte meg i.

Anders Anundsen (FrP): I vedlegg 3 til denne redegjørelsen, eller brevet som dere har sendt til Lovavdelingen, er det en e-post fra Ivar Egeberg, hvor du er kopimottaker. Der står det bl.a.:

«Siden dette er en ren energi annonse har jeg sendt regningen til OED.»

Jeg har undersøkt hvilken annonse som sto på trykk den aktuelle dagen som det ble henvist til, 4. september, og det er en relativt grønn senterpartiannonse. Jeg skjønner at den er grønn, men hva har departementet gjort for at Ivar Egeberg skulle føle at det var riktig å sende en partiannonsereregning til ditt departement?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Som jeg også skriver i min redegjørelse til Lovavdelingen, framstår jo det som en litt uforståelig e-post. For å være direkte skjønner jeg ikke at det i det hele tatt er mulig å tenke seg at ...

Anders Anundsen (FrP): Så det er ingenting departementet har gjort som skulle gi Egeberg håp om at dere skulle betale denne annonsen?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei, så absolutt ikke. Nei.

Anders Anundsen (FrP): Så du bare sier at det var rart.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror de fleste opplever de formuleringene som litt spesielle, ja.

Anders Anundsen (FrP): En av de tingene som denne høringen dreier seg om, er en mulig forskjellsbehandling av Daimyo og Eidsiva. Jeg vil stille noen spørsmål direkte knyttet til det. Dere ga vedtaket til NVE oppsettende virkning. Altså: Daimyo fikk ikke sette i gang bygging. NVE har etterpå sagt at det var en veldig uvanlig avgjørelse. Er det en uvanlig avgjørelse?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det var og er en uvanlig avgjørelse, fordi det var en ankesak som var veldig uvanlig.

I øvrige tilsvarende saker har det i liten grad vært to konkurrerende selskaper inne i sakene. Det har i større grad vært ...

Anders Anundsen (FrP): Så det var uvanlig. Det var egentlig det som var spørsmålet.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ja, hvis du ikke vil ha noe mer konkret svar enn det, kan jeg svare ja på det. Ja.

Anders Anundsen (FrP): Litt senere var det samme selskapet, Daimyo AS, i konsesjonskonkurranse, i Halden, med et annet energiselskap. De tapte den konsesjonen, klagde til departementet og brukte samme argumentasjon som Eidsiva for å få oppsettende virkning på det vedtaket under klagebehandlingen. Det ble blankt avslått. Forstår du når du ser dette i sammenheng, at det

kan virke som om Eidsiva har fått en særbehandling i ditt departement?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ikke hvis man går inn og ser på hva som ligger av substans i anken fra Eidsiva, for den anken skiller seg ganske mye ut fra andre anker fordi den tar opp substansielle spørsmål. For øvrig kan jeg bare til opplysning nevne at spørsmålet om oppsettende virkning var en beslutning som ble tatt uten at politisk ledelse var kjent med det.

Anders Anundsen (FrP): Men du forstår likevel at det kan stilles noen spørsmål når man ser på dette i ettertid?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg skjønner spørsmålet, og jeg forsøker å svare.

Anders Anundsen (FrP): Hvis jeg får lov, kunne jeg tenke meg å stille et par spørsmål også til statssekretær Hjørnegård.

Når det gjelder denne e-posten, som vi har vist til tidligere, sier du at du bare har svart på det som var relevant for deg, og det var det siste poenget i e-posten. Rett over står det altså en bekreftelse på at det kommer penger inn i bildet. Mener du det i etterpåklokskapens navn er noen grunn til at du skulle gjort, tenkt, sett eller vurdert annerledes enn det du faktisk gjorde?

Sigrid Hjørnegård: Det blir som du sier bare etterpåklokskap ...

Anders Anundsen (FrP): Men dette er en litt spesiell sak, så du kan få lov til å være litt etterpåklok.

Sigrid Hjørnegård: Men faktum er at jeg ikke registrerte den informasjonen i den e-posten, og det er vel forsøkt å forklare det.

Anders Anundsen (FrP): Men jeg forstår at du var en form for sentral aktør i dette arbeidet, og ble spurt mange ganger om å bidra når det gjelder rapporten. Det slo deg aldri at du skulle se nærmere på hva dette egentlig var?

Sigrid Hjørnegård: Jeg må først få kommentere at noen sentral aktør var jeg definitivt ikke. Dette var et prosjekt som også var ganske perifert for meg. Det var noe som foregikk på bortsiden av partiet. Men jeg var spurt om å levere noe faktainformasjon. I hele min befatning med prosjektet var det aldri snakk om finansiering, og finansiering var ikke en del av det som jeg ble spurt konkret om.

Anders Anundsen (FrP): Da har jeg igjen et spørsmål til statsråden.

Den e-postvekslingen som vi har sett her, og den forventningen som tidligere generalsekretær i Senterpartiet har hatt til leveranser fra departementet, kan kanskje få noen, bl.a. meg, til å stille spørsmål ved om du evner å skille tilstrekkelig mellom det som er embetsførsel og par-

tiførsel – når man har en forventning til at departementet skal bidra i utviklingen av partibrosjyrer f.eks., og når man har en forventning til at departementet skal finansiere en partiannonse. Det er vel så vidt jeg vet en annen faktura i forhold til trykking av denne brosjyren som også har endt i OED. Dette virker veldig rotete. Hvorfor er det så rotete?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det synes jeg var et veldig interessant spørsmål. Jeg er glad for at det ble stilt, men jeg er veldig overrasket over vinklingen. Jeg mener jo at i den grad det spørsmålet skulle bli stilt, ville jeg trodd det ble stilt med utgangspunkt i at man var forundret over at det ikke var et større engasjement fra statsrådens side for partispørsmål underveis i denne prosessen. For realiteten er jo at det engasjementet som har vært fra generalsekretæren, har i liten grad blitt fulgt opp av meg og av statssekretæren. Så det er nettopp det motsatte av det som ligger i komitélederens spørsmål som er realiteten her ...

Anders Anundsen (FrP): Egentlig ikke, for det jeg stiller spørsmål om, er hvordan man kan rote det til slik at man får rene fakturaer på partiengasjement til OED. Jeg har aldri hørt om det tidligere.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei, og jeg sa jo sjøl i stad at jeg også syntes det var ganske spesielt.

Anders Anundsen (FrP): Men det er to tilfeller av det, er det ikke?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jo, jeg mener det i begge tilfeller er ganske forunderlig, og at det kan tenkes slik på utsiden av departementet. Når det gjelder den andre, som var fra Felleskjøpet, ble den relativt kontant avvist, for å si det slik.

Anders Anundsen (FrP): Helt til slutt må jeg få stille et spørsmål sett i lys av det du nå vet: Synes du det ville vært naturlig at statsråd Navarsete, som satt inne med denne kunnskapen, hadde informert deg om pengegevane, slik at du skulle få anledning til å vurdere din habilitet i forkant og ikke i etterkant?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Statsråd Navarsete har sjøl kommentert dette i det offentlige rom, og jeg har ingen andre vurderinger om det enn det statsråd Navarsete har kommet med.

Anders Anundsen (FrP): Så det er ikke naturlig?

Møtelederen: Da er tiden ute.

Anders Anundsen overtok her igjen som møteleder.

Møtelederen: Takk for det. Da er det Sosialistisk Venstrepartis tur. Det er Hallgeir Langeland, som har inntil 10 minutter. Vær så god.

Hallgeir H. Langeland (SV): Då har eg spørsmål når det gjeld den fjernvarmesaka på Gjøvik som har vore ein del framme frå komiteen si side. Kunne ein gått gjennom den saksbehandlinga, som verkar litt mistenkjeleg sett frå vår ståstad?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg vil anmode om at eksperten på området kan bidra noe, for jeg tror han vil gi et veldig presist og godt bilde av det hendelsesforløpet – hvis det er greit.

Hallgeir H. Langeland (SV): Ja, det er greit.

Per Håkon Høisveen: Det var en klagesak til departementet over en avgjørelse på en fjernvarmesak som NVE hadde avgjort. Den klagen kom til departementet. Samtidig kom det en begjæring om å få utsettende virkning på vedtaket. Departementet fant at her var det grunnlag for å gi utsettende virkning. Grunnen til det var rett og slett at i de aller, aller fleste fjernvarmesaker begynner ikke den som har fått konsesjonen, å bygge før klagesaken er avgjort. Man tar ikke risikoen ved å begynne å bygge, for man kan risikere at klageren får medhold, og da får man jo et etteroppgjør som kan bli vanskelig.

I denne saken, som var helt spesiell, var det ønskelig å begynne å bygge. Da gjorde departementet det helt klart at man vurderte opp mot hverandre fordeler og ulemper. Man kom til at det var ingen stor ulempe for Daimyo å måtte vente. Da var det riktig å ta denne avgjørelsen og beslutte oppsettende virkning. Samtidig gjorde vi det helt klart at det var en prosessledende avgjørelse. Selve realiteten var overhodet ikke avgjort. Vi hadde så vidt begynt å arbeide med klagen, som som sagt var veldig omfattende, som kom fra Eidsiva Energi.

Hallgeir H. Langeland (SV): I kva grad informerte du statsråden om arbeidet?

Per Håkon Høisveen: Statsråden ble ikke informert om den prosessledende avgjørelsen før i ettertid, for det var en avgjørelse som ble fattet på avdelingsnivå – selv om statsråden selvfølgelig er ansvarlig for alt som foregår i departementet. Når vi da kom til den endelige avgjørelsen – for å ta neste steg – så måtte jo departementet konstatere at den som da hadde fått konsesjonen, trakk seg fra denne saken, og man satt tilbake med Eidsiva Energi. Og da var det departementets oppgave å vurdere hvorvidt Eidsiva Energi hadde egenskaper – for å si det på den måten – til at man kunne få en konsesjon. Da hadde jo allerede NVE sagt i sin avgjørelse at begge – når man veide de to opp mot hverandre – var kvalifisert ut fra en samfunnsmessig vurdering etter energiloven. Den gang mente NVE at Daimyo var et hakk bedre enn Eidsiva, men Eidsiva var også fullt ut kvalifisert til å få konsesjonen. Så sitter da departementet igjen med én søker, som er Eidsiva, og da var det heller intet grunnlag for departementet til å si nei til den søknaden.

Dessuten, og det er viktig å få frem, hadde Eidsiva i mellomtiden fått presisert at de hadde en avfallsbehand-

ling som ikke var blitt vurdert tidligere, og det var et viktig moment som også departementet måtte ta for seg – det var en veldig god håndtering av fornybarsatsingen.

Hallgeir H. Langeland (SV): Kan statsråden kommentera dette?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg har ikke noe særlig mer å legge til utover det som ekspedisjonssjefen her har sagt. Prosessen er jo som her beskrevet, og jeg tror ikke det er noen flere faktaopplysninger rundt saken å komme med fra min side.

Hallgeir H. Langeland (SV): Litt tilbake til disse onsdagsmøta, som jo verkar spennande for oss som ikkje er der: Kven er det som er til stades der, og er det strategiske diskusjonar ein har?

Statsråd Terje Riis-Johansen: I løpet av disse årene tror jeg ikke det er én type diskusjon som ikke har funnet sted på disse møtene, så det er et betydelig mangfold. De som er der, er statsrådene, gruppeledelsen, partiledelsen. Så det er ikke noe veldig stort møte, men det er et godt møte for partiet for å møtes og oppsummere, og forhåpentligvis også for å tenke strategisk framover – men det er jo veldig avhengig av hva som er bildet rundt en, og hvilke saker som er i fokus.

Hallgeir H. Langeland (SV): Men det er ikkje eit forum der det er naturleg å diskutera fornybar energi?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Fornybar energi kan diskuteres der, men dette er ikke et forum hvor sakene blir behandlet i form av saksbehandling som sådan. Det blir mer prosess og å avklare hvem som skal gjøre ting, og hva som skal skje videre. Så det er andre fora sakene blir diskutert i hvis en har saker som skal diskuteres i dybden.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eit siste spørsmål: Dagens Næringsliv, bl.a., er opptekne av at Senterpartiet ikkje legg alle kort på bordet. Dei kallar partiet for «Slenterpartiet». Vil du seia at du no bidreg til å rydda opp i dette ved at du legg alle kort på bordet, ut frå din ståstad?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ja, jeg mener at jeg fra første stund i denne saken har bidratt til det. Vi har brukt mye tid på å gå igjennom alt vi har av korrespondanse, vi har lagt ved alt som er relevant oppimot den behandlingen som Lovavdelingen hadde, vi offentliggjorde disse dokumentene som har vært grunnlaget for Lovavdelingens vurdering. Sånn sett har vi vært opptatt av det fra første stund i denne saken, og det mener jeg er riktig og viktig.

Hallgeir H. Langeland (SV): Takk. Ingen fleire spørsmål.

Møtelederen: Takk for det.

Da er det Senterpartiet og Ola Borten Moe som skal

stille spørsmål, og som har inntil 10 minutter til disposisjon. Vær så god.

Ola Borten Moe (Sp): Takk for det, leder.

Jeg lurer på om statsråden med egne ord kan beskrive for komiteen sin egen rolle og rollen til den politiske ledelsen i Olje- og energidepartementet i det såkalte fornybarprosjektet?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det er ganske enkelt, for den rollen var nær ikke-eksisterende. Det var et prosjekt som vi ikke hadde noen befattning med, som vi ikke engasjerte oss i, og som jo i praksis opererte på siden også av partiet. Så det var et prosjekt vi ikke involverte oss i.

Ola Borten Moe (Sp): Det betyr også at du som statsråd i Olje- og energidepartementet omtrent ikke hadde kjennskap til hva som var det praktiske innholdet i dette og hva som var virkemålet med prosjektet?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ja, det er helt korrekt.

Ola Borten Moe (Sp): En av hovedgrunnene for denne høringen er at komiteen skal få innsyn og et grunnlag for å vurdere om saksbehandlingen har vært korrekt. Mener du at det på noe sett og vis kan settes spørsmålsteget ved den saksbehandlingen som Olje- og energidepartementet har foretatt i de sakene som det her er stilt spørsmål ved?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nå opplever jeg jo at det stilles spørsmål ved kjernen i saken som sådan, for det er jo til syvende og sist det det handler om – at Stortinget skal kunne være trygg på at de beslutningene som blir tatt i et departement, blir tatt på uavhengig grunnlag, og at det ikke ligger andre motiver bak. Og det er viktig for meg å si – i det jeg har skrevet til komiteen, og jeg gjentar det mer enn gjerne her nå – at jeg er helt trygg på at det ikke lå noen vikarierende argumenter, noen skjulte motiver, noen koblinger til grunn for de beslutningene som ble tatt. Vi kjente ikke til dette, og de beslutningene som er tatt, er tatt ut fra en ren saksbehandling i de sakene som gjelder.

Ola Borten Moe (Sp): Du nevnte innledningsvis at det ble utøvd skjønn i én klagesak, som angikk et av disse selskapene, og at det da ble foretatt en avgjørelse som var til ugunst for vedkommende selskap. Kan du utdype og fortelle litt om den saken?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det kan jeg. Jeg tror at statssekretæren min kanskje kan gjøre det bedre enn meg, men statssekretæren får eventuelt korrigerer hvis det er behov for det.

Det gjaldt en ankesak i nærheten av Beitostølen, hvor det var et lokalt ønske om å kable mer – det er jo ikke et helt ukjent politisk spørsmål – i forbindelse med en kraftlinje. Departementet er jo opptatt av kabling der hvor det er mulig. Så vi gikk inn og fattet en annen beslutning enn den som opprinnelig lå, og det var jo da en beslutning som

påførte energiselskapet større kostnader – men til desto større glede for lokalsamfunnet i området.

Ola Borten Moe (Sp): Men poenget er bare at i praksis var dette til ugunst for Eidsiva og en annen løsning enn den Eidsiva ville ha.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ja, det var iallfall ikke noen gevinst, det er helt sikkert.

Ola Borten Moe (Sp): I en tidligere spørsmålsstilling ble det stilt spørsmål ved forskjellen mellom saksbehandlingen når det gjeldt fjernvarmeanleggene på Gjøvik og i Halden.

Og dette er et spørsmål som jeg kunne tenke meg å rette til Høisveen: Kan ekspedisjonssjefen redegjøre litt for forskjellen i de ulike klagebehandlingene, og hvorfor man mener at de to tilfellene ikke er sammenlignbare?

Per Håkon Høisveen: Ja, vi har i hovedsak to typer klagesaker på fjernvarme så langt, og det er én klage som har gått igjen. Det er den samme som klager på de aller fleste sakene, fordi organisasjonen er misfornøyd med departementets fortolkning av energiloven. I alle de sakene har meg bekjent ingen som har fått konsesjon, tatt sjansen på å begynne å bygge, slik at det ikke har vært aktuelt med noen utsatt iverksettelse av vedtaket.

I de få sakene hvor det har vært flere søkere – det er den andre kategorien, denne Daimyo-saken – har heller ikke tilfellet vært at man har gått til det skritt å begynne å bygge. Unntaket var denne saken på Gjøvik hvor Daimyo ønsket å gå i gang i Storgata i Gjøvik og legge disse rørene.

I Halden var det det motsatte som var tilfellet, for der var Daimyo klager, og det var en annen som hadde fått konsesjonen. Men den som hadde fått konsesjonen, ville ikke starte utbyggingen før klagen var avgjort. Da har det ingen hensikt å komme med vedtak om utsatt iverksettelse.

Ola Borten Moe (Sp): Det var et rimelig klart svar. Så vil jeg bare anføre at den spørsmålsstillingen som det ble referert til tidligere om støtte fra ulike skogselskap, eller skogeiersamvirker, til Senterpartiet, i og for seg ikke er saken vedkommende rett og slett fordi det er ulovlig partistøtte som ligger på bordet til komiteen i dag, og bidrag fra private organisasjoner er lovlig støtte. Utover det har jeg ingen flere spørsmål.

Møtelederen: Takk for det.

Da er det Kristelig Folkepartis tur, og Hans Olav Syversen har inntil 10 minutter – vær så god.

Hans Olav Syversen (KrF): Takk for det, leder.

Jeg synes statsråden har brukt mye tid og krefter på å vise for komiteen og dem som hører på, at man fra departementets side ikke har hatt noe engasjement i saken, og, for å sitere, tror jeg: ikke hatt noen befatning med saken på noe tidspunkt. Når man ser hvilket stort engasjement partikontoret har hatt i denne saken, både i forhold til å få

inn penger til et prosjekt som egentlig er valgkampstøtte, og hvor summen er såpass stor at den betyr ganske mye for Senterpartiets valgkamp, den ikke-befatningen departementet åpenbart mener at man har hatt med saken, og den veldige befatningen som partikontoret har hatt med saken, kan statsråden da forstå at det fremstår for offentligheten som litt besynderlig?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg vet ikke om jeg skal tolke ordet «besynderlig» oppe i dette, men for min del kan jeg nesten ikke gjøre noe annet enn å forholde meg til de faktiske realiteter, og de er ganske godt beskrevet av representanten Syversen i det som nå blir sagt. For det er ikke tvil om at engasjementet var stort fra generalsekretæren rundt dette, og – ja – tilsvarende lavt fra enkelte andre av oss. Så jeg har ikke noe annet å si om det enn at beskrivelsen sånn sett er korrekt, og så skal jeg ikke begi meg ut på å tolke besynderligheten.

Hans Olav Syversen (KrF): Nei, det skal ikke jeg heller.

Men da har jeg lyst til å spørre: Hvis du setter deg litt i disse to selskapenes sted – i denne sammenheng bryr jeg meg ikke om det er ulovlig eller ikke, for det er ikke det som er vesentlig i akkurat denne settingen – tror statsråden at de har gitt denne støtten av idealistiske grunner, eller kan man også, sett fra ditt ståsted, ha hatt noen baktanker ved at Senterpartiet faktisk sitter med den politiske ledelsen i Olje- og energidepartementet, og at det for dem ville fremstå som gunstig også av andre årsaker å gi støtte til dette prosjektet?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror ingen selskaper gir penger av idealistiske årsaker – der er jeg også enig med representanten Syversen i hva som jeg antar ligger bak spørsmålet. Så det er ikke mulig for meg å vurdere om prosjektet som sådant var reell motivasjon nok for selskapene, og om ønsket om at det ble jobbet med spørsmålet som selskapene generelt var opptatt av, var motivasjon nok eller ikke. Det er det ikke mulig for meg å tolke.

Hans Olav Syversen: Nei, det skjønner jeg.

Så må jeg vel også si, når det nå er bekreftet at prosjektet som sådant og dette med fornybar energi hadde null oppmerksomhet, at jeg skjønner at partikontoret har pushet på for å få litt mer oppmerksomhet om temaet fra politisk ledelse. Hvis jeg prøver å sette meg litt inn i en valgkampmodus og i den situasjonen Senterpartiet var i da: Når man satser så knallhardt på ett prosjekt og vil bruke det som en spiss – tydeligvis – også i valgkampssammenheng, kan statsråden forstå at det synes litt merkelig at den ansvarlige statsråd på området og en av Senterpartiets toppolitikere ikke er kjent med det?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror i hvert fall det bare er å erkjenne at det nok var en viss irritasjon hos enkelte over at ikke engasjementet var til stede i det departementet som har ansvaret for disse sakene. Det ser vi jo ikke minst av e-postutvekslingen, når man leser den nøye

nå i ettertid. Det var et ønske om mer involvering og en viss irritasjon over at den ikke var der.

Hans Olav Syversen (KrF): Jeg har ingen flere spørsmål.

Møtelederen: Takk for det.

Da er det Venstre og Trine Skei Grande, som har inntil 10 minutter – vær så god.

Trine Skei Grande (V): Takk for det.

Jeg tenkte å fortsette akkurat der, med irritasjon. Jeg har lyst til å sitere fra Bergens Tidende 16. september i år. I et intervju med Steinar Dvergsdal sier han:

«Ein trong ikkje å ha mykje politisk gangsyn for å sjå at Senterpartiet var det partiet som kunne gjere det. Og partileiar Liv Signe Navarsete var på laurdagsrevyen i NRK med krav om satsing på fornybar energi. Sp ville stille det som krav for vidare regjeringssamarbeid. Vi lykkast veldig bra.»

Ble du sur da du så på Lørdagsrevyen den gangen?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror ikke jeg skal gå inn og utbrodere mitt følelsesliv rundt dette.

Trine Skei Grande (V): Men her går partilederen din inn på ditt fagfelt og setter et krav til regjeringssamarbeid som du aldri har hørt om. Er det riktig forståelse?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror ikke jeg vil gå noe mer inn på de mer partiinterne vurderingene i valgkampen. Det er jo vurderinger som gjøres av partiet, og jeg tror det forblir der.

Trine Skei Grande (V): Men du må innrømme at det ser rart ut fra utsida. Hadde det vært mitt parti, hadde mitt parti vært i opprør hvis jeg på en måte hadde lagt fram et krav til regjeringssamarbeid som jeg ikke engang hadde sjekket med fagstatsråden på området. Er du enig i at det oppfattes litt rart fra utsida?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror ikke jeg vil gå mer inn og drøfte det som jeg oppfatter er veldig partiinterne spørsmål om hvordan valgkampen ble kjørt.

Trine Skei Grande (V): Dette er ikke bare partiinterne spørsmål. Vi som politikere skal opptre i fellesskap på en måte som gjør at vi skaper tillit til de vedtakene vi gjør. Syns du at dette skaper tillit til den jobben du gjør som olje- og energiminister?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg oppfatter at det spørsmålet blir stilt om det samme med en annen inngang. Nå står definitivt komiteen fritt til å ta opp de spørsmål de sjøl ønsker, men dette oppfatter jeg å være relativt partiinterne, valgkamprelaterte spørsmål som jeg ikke ønsker å diskutere noe rundt.

Trine Skei Grande (V): Så du ønsker ikke å kommentere hvorfor Senterpartiet velger å ha en hovedsatsing på ditt fagområde som du er imot?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nå tror jeg kanskje vi må skille litt her, for her snakker vi om to forskjellige ting. At Senterpartiet var opptatt av fornybar energi og ønsket å kjøre det fram som en valgkampsak, var aldri noe som jeg var imot.

Vi må skille mellom fornybarprosjektet, som jeg oppfatter er saken her i dag, og valgkampen til Senterpartiet, hvor jeg for egen del mener jeg aktivt tok del i den i valgkampfasen på seinsommeren i 2009. At Senterpartiet ønsket å løfte fram fornybar energi som valgkampsak, var ikke noe som jeg var imot eller syntes var negativt.

Men jeg oppfatter at det er ikke det vi reelt sett diskuterer her i dag. Det er jo fornybarprosjektet, partistøtte og koblinger rundt det.

Trine Skei Grande (V): Det vi også snakker om, er tilliten politikere skaper rundt de vedtakene de gjør. Jeg har lyst til bare å gå litt videre når det gjelder habilitet. Hva mener du at du skulle ha gjort for å bli inhabil?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror det er andre enn meg som er bedre i stand til å vurdere juridiske spørsmål. Men jeg var opptatt ...

Trine Skei Grande (V): Men habilitet er jo ikke bare et juridisk spørsmål, det er også et politisk spørsmål.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Da jeg ble kjent med dette, var det første jeg gjorde, å be om en vurdering av det. Det var fordi jeg anså dette for å være ...

Trine Skei Grande (V): Du ble ikke kjent med det gjennom e-post eller noe som helst sånt, men du ble kjent med det gjennom en SSB-rapport. Dere leser flere SSB-rapporter enn dere leser egne e-poster. Er det også riktig forstått?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg kan ikke si noe annet til det enn at vi ble kjent med det gjennom det som ble offentliggjort via Statistisk sentralbyrå nå i høst. Da det ble kjent, mente jeg at det var høyst relevant å be om at min habilitet ble vurdert.

Trine Skei Grande (V): Tilliten til norske politikere har stupt under denne saken. Syns du at du har bidratt til tilliten til norske politikere med din opptreden her?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg mener jeg har svart ordentlig og grundig og skikkelig på dette hele tida. Jeg har sagt det som er realiteten i saken, at jeg ikke har kjent til dette. Noe mer enn det kan jeg nesten ikke si.

Trine Skei Grande (V): I norsk avtalelov er det sånn at du har mottatt et tilbud når tilbudet ligger i postkassen din. Her er det masse e-poster som er mottatt, men som

man velger ikke å ha lest. Og det er møter man har vært på der man velger ikke å ha skjønt. Så jeg vil gjenta spørsmålet: Hvis du hadde skjønt litt mer eller giddet å lese litt mer, når hadde du blitt inhabil etter din oppfatning?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Hadde jeg visst om denne partistøtten på et tidligere tidspunkt, hadde jeg sjølsagt bedt om en vurdering rundt det.

Trine Skei Grande (V): Det betyr at hvis du hadde lest e-postene dine, så hadde du vært inhabil?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei, det er ikke nødvendigvis en konklusjon av det. I mine e-poster sto ikke Troms Kraft og Eidsiva nevnt.

Trine Skei Grande (V): Men det står nevnt dette prosjektet.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nei, jeg tror det er behov for et presisjonsnivå ...

Trine Skei Grande (V): Du mener at hvis du hadde lest e-postene dine, så hadde du fortsatt vært habil?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Som sagt, det er andre enn meg som skal vurdere min habilitet.

Trine Skei Grande (V): Nei, det er du som skal vurdere din habilitet!

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg kan svare på en annen måte. Jeg syntes det var naturlig å be Lovavdelingen om å vurdere min habilitet da jeg fant grunn til det, og det gjorde jeg umiddelbart da det ble kjent, det som her har vært framme.

Trine Skei Grande (V): Men habilitet er en vurdering som du skal gjøre, basert på både juridiske vurderinger ut fra lovverket og også om du inngir tillit til det vedtaket du faktisk er med på. Vi har sett en rekke ganger at statsråder blir sett som juridisk habile, men likevel velger å melde seg inhabile for å skape tillit til vedtaket som ble gjort. Hva er din vurdering av det?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg er veldig opptatt av nettopp det. Derfor var det første jeg gjorde da jeg fikk greie på dette, nettopp å få satt i gang en vurdering av habiliteten. Jeg er helt enig med representanten Skei Grande i at dette er store og viktige spørsmål. Jeg har kommentert det tidligere i høringa nå i dag. Som sagt: Det første jeg gjorde da jeg fikk kjennskap til det, var nettopp å etterse at habilitetsspørsmålet ble vurdert på en skikkelig måte.

Trine Skei Grande (V): Men hvis du hadde vært til stede på det landsstyremøtet som din statssekretær var, hadde du kommet til å vurdere deg som inhabil da?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Nå var jeg ikke til stede på det landsstyremøtet.

Trine Skei Grande (V): Men jeg vil gjerne finne ut hvor din grense går når det gjelder habilitet. Kan du gi meg et eksempel på hvilken informasjon du skulle ha fått på hvilket tidspunkt i den informasjonsflommen vi har forholdt oss til her, som ville ha gjort deg inhabil tidligere?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Hadde jeg kjent til dette, hadde jeg bedt om at min habilitet ble vurdert.

Trine Skei Grande (V): Men du vurderer ingen av de e-postene – hvis du hadde kommet til å lese dem – som å ha bidratt til din inhabilitet?

Statsråd Terje Riis-Johansen: De e-postene jeg har fått, refererer ikke til støtte fra Eidsiva Energi eller Troms Kraft.

Trine Skei Grande (V): Politikernes rolle er jo av og til å la det ringe en liten klokke om at nå er det kanskje noe på gang som vi må sjekke. Det ligger på en måte i jobben vår som ledere. Burde det ikke ha ringt et helt klokkespill da Ivar Egeberg begynte å lage dette prosjektet?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Som sagt: Jeg var ikke på noe tidspunkt informert om denne partistøtten. Da jeg ble informert om den, tok jeg konsekvensen av det og ba om at habiliteten min ble vurdert.

Trine Skei Grande (V): Takk.

Møtelederen: Takk for det.

Da har alle partiene fått stilt de spørsmålene de ville innenfor egen tid, og vi har en liten runde med oppklarende spørsmål. Da er det først saksordfører Foss.

Per-Kristian Foss (H): I ettertid betraktet og med alle de e-poster som nå ligger på bordet, hvor uttrykkene «partifinansiering», «hjelp partiet» og «støtte partiet» er nevnt, og hvor direktøren i det største bidragsyterselskapet er nevnt, og hvis du også hadde hatt kjennskap til den e-posten som din statssekretær ikke leste i sin helhet, hvis du hadde tatt inn over deg all denne informasjonen, mener du da at du hadde vært inhabil uten å spørre Lovavdelingen om råd? Jeg ber om din politiske vurdering av habiliteten, med andre ord.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Det spørsmålet kan jeg ikke svare på.

Per-Kristian Foss (H): Hvorfor ikke?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg mener at vi kan ikke vurdere det uavhengig av de juridiske vurderingene som gjøres. Lovavdelingen har i forbindelse med habilitetsspørsmålet konkludert med at jeg ikke var inhabil, og heller ikke er inhabil i behandling av saker knyttet til sel-

skapene i tida som ligger foran oss. Så det går ikke an å gi et enkelt svar på det.

Møtelederen: Da har jeg tegnet meg selv.

En del av denne saken dreier seg om mistanken om forskjellsbehandling mellom f.eks. Daimyo og Eidsiva. I sted svarte ekspedisjonssjefen din, på et spørsmål fra Borten Moe, at det ikke var aktuelt med oppsettende virkning da Daimyo ba om det, fordi den som hadde fått konsesjonen, ikke hadde tenkt å bygge. Det er direkte feil. Det står ikke nevnt et eneste sted i vedtaket fra departementet at det er begrunnelsen for avslaget. Hva er din kommentar til det?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror nesten ekspedisjonssjefen må få kommentere sin egen uttalelse. Hvis du mener at det han har sagt, er feil, så skal jeg følge opp etterpå – hvis det er greit.

Per Håkon Høisveen: Det er ikke annet å si enn at i den saken fant vi ikke grunnlag for å gi utsatt iverksettelse, fordi det ikke – slik jeg har forstått det – var aktuelt å gå i gang med bygging på det tidspunktet.

Møtelederen: Da er det ingen flere til oppfølgings-spørsmål, og runden med oppklarende ...

Per-Kristian Foss (H): Jo, jeg har et oppfølgings-spørsmål, hvis det er tid til det.

Møtelederen: Ja, det er det.

Per-Kristian Foss (H): Det gjelder spørsmålet: Kan ikke en statsråd vurdere sin habilitet uten å søke råd hos Lovavdelingen?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jo, og det har jeg ikke benektet.

Per-Kristian Foss (H): Jo, du gjorde det tidligere i dag.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg ...

Per-Kristian Foss (H): Du sa du kunne ikke svare på dette spørsmålet.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Ja, da skal jeg presisere det, hvis saksordføreren ønsker det, for det er åpenbart at en kan gjøre.

Men det som var mitt poeng, var at i forhold til de spørsmål som tas opp her, mener jeg at det er juridiske vurderinger som er nødvendige å ha for å få den gode, skikkelige habilitetsvurderinga, og det har vi gjort.

Møtelederen: Takk for det.
Da er det Syversen.

Hans Olav Syversen (KrF): Jeg sitter etter dette i grunnen igjen med ett hovedspørsmål: Hva var årsaken til,

mener du i ettertid, at dere i politisk ledelse overhodet ikke var engasjert i dette prosjektet?

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror det er et sammensatt svar på det. Det ene er kanskje at en opererer i litt ulike tidsfaser her. Hvis en tenker tilbake til desember 2008, f.eks., så var jo det – skal vi si – omtrent som nå, altså et lite år i forkant av valget. Jeg tror valgkampfokuset er relativt lite hos de fleste, mens det i en partiorganisasjon, f.eks. hos en generalsekretær, nok er annerledes. Der er en kommet mye lenger i det å tenke valgkamp, det å jobbe med ulike innganger til det. Så det har nok litt å gjøre med den fasen en mentalt er i opp mot et valg som venter. Det er det ene.

Det andre går på hvilke vurderinger en gjør seg, om en oppfatter prosjekter som gode eller ikke. Det er jo subjektive vurderinger av det. Jeg tror jeg bare må si at for egen del var det aldri noe jeg hørte rundt dette som engasjerte meg på noe vis med hensyn til å følge opp prosjektet noe mer.

Møtelederen: Skei Grande, vær så god.

Trine Skei Grande (V): Du opptrer hele tida med «juridisk inhabil», og du dytter fram Lovavdelingen som det eneste riktige når det gjelder habilitetsreglement. Mener du at man aldri skal melde seg inhabil hvis man ikke får beskjed av Lovavdelingen om at det er det riktige? I så fall: Når ville du ha gjort det? Fins det situasjoner der du ville ha gjort det, sjøl om Lovavdelingen har en vurdering av det rent juridiske knyttet til en sak?

Statsråd Terje Riis-Johansen: På det første: Jeg mener ikke at en som statsråd ikke har et ansvar for sjøl å vurdere det. Det er jo noe vi som statsråder blir konfrontert med ustanselig. Bare for å ta et eksempel på det: I forbindelse med forberedende statsråd er det ofte utvalg som blir oppnevnt i statsråd. Alle medlemmene av de utvalgene blir alltid referert i forberedende statsråd. Da er det jo vårt eget ansvar, hvis det dukker opp personer som vi mener vi har bindinger til, og som det ligger an til skal utnevnes i statsråd, at vi tar konsekvensen av det og melder fra sjøl. Så jeg mener svaret på det er ja, vi har et sjølstendig ansvar for det.

Så er svaret på det andre spørsmålet at i denne saken er det ikke mulig å plukke ut ett element og si at jeg politisk mener sånn eller sånn.

Møtelederen: Utspørringen er derved over.

Statsråden gis anledning til en kort oppsummering på inntil 5 minutter, dersom han ønsker det. Vær så god, Terje Riis-Johansen.

Statsråd Terje Riis-Johansen: Jeg tror ikke jeg har så mye mer å tilføye. Jeg syns det har vært stilt mange relevante, gode spørsmål. Jeg håper at jeg gjennom svarene har bidratt til å få fram mine synspunkter på dette.

Mitt hovedpoeng er som det har vært, at dette har vært noe jeg ikke har kjent til, og sånn sett heller ikke er noe

som har påvirket min embetsførel. Hadde jeg kjent til det, hadde jeg måttet gjøre noe med det. I det øyeblikket jeg ble kjent med det, gjorde vi det og sørget for å få de vurderingene som nå har kommet.

Det er saken for min del, og jeg føler at det har jeg fått mulighet til å si her for komiteen. Jeg er glad for det. Takk.

Møtelederen: Takk for deres bidrag.

Da blir det pause i kontrollhøringen frem til kl. 11.50.

Høringen ble avbrutt kl. 11.15.

Høringen ble gjenopptatt kl. 11.50.

Høring med statsråd Liv Signe Navarsete

Møtelederen: Da er vi klare til å starte opp med den åpne kontrollhøringen igjen. Jeg vil få lov til å ønske statsråd Liv Signe Navarsete velkommen. Du har med deg Guri Størvold, statssekretær, som bisitter. Velkommen også til deg.

Vi starter med at statsråden har inntil ti minutter til å gjøre rede for sin side av saken. Vær så god, Liv Signe Navarsete.

Statsråd Liv Signe Navarsete: God dag, komitéleiar og saksordførar. Takk for høvet til å kome til komiteen for å svare på dei spørsmåla som komiteen har knytte til saka om partistøtte og ulovleg partistøtte til Senterpartiet. For det er jo det som er bakgrunnen for saka, at Senterpartiet har motteke valkampstøtte i strid med partistøtteregulverket. Det skulle ikkje ha vore gjort, og som leiar tek eg ansvar for at det skjedde.

Eg vil starte med det viktigaste. Dei 700 000 kr som Senterpartiet urettmessig fekk frå Eidsiva Energi og Troms Kraft, er betalte tilbake til selskapa. Me vart først klare over at det var ulovleg støtte då SSB offentleggjorde ei oversikt over partistøtte til alle parti den 18. september i år. Då partiet oppdaga at støtte frå desse to bedriftene ikkje var lovleg, vart det straks fatta vedtak om å betale attende støtta. Me utarbeider no rutinar, retningsliner og etiske retningsliner for tilsette, tillitsvalde og for folkevalde i partiet for å sikre at slike ting ikkje skal skje igjen. Eg og leiinga elles har vore opptekne av å få fram all relevant informasjon og svare på alle spørsmål kring partistøtta frå Eidsiva og Troms Kraft. Me har gjort all relevant informasjon tilgjengeleg for Lovavdelinga i Justisdepartementet, Stortinget og media. Me har ikkje noko å skjule, og eg vil etter beste evne svare på dei spørsmåla komiteen har kring dette.

Senterpartiet har i mange år hatt fornybar energi som ei viktig sak. I programarbeidet vårt gjennom 2008 lyfta partiet fram fornybar energi som eitt av dei tre viktigaste satsingsområda fram til neste val og i neste stortingsperiode.

Dette var godt kjent både innanfor og utanfor partiet.

Me bygde kunnskap kring temaet, og me var opptekne av å formidle denne kunnskapen.

Fyrste gong eg og arbeidsutvalet vart kjende med prosjektet, var gjennom eit notat frå generalsekretæren til møtet i Senterpartiet sitt arbeidsutval 10. desember 2008. Der gjorde han greie for prosjektet, som vart til etter ein førespurnad frå styreleiar i Felleskjøpet Agri, Steinar Dvergsdal. I notatet var det lista opp aktuelle personar som dei vurderte å spørje om å delta i ei uavhengig arbeidsgruppe. Ingen bedrifter vart nemnde. Det vart understreka at det ikkje skulle vere ei senterpartigruppe, men var å sjå på som ei faggruppe, som støtte til partiets arbeid med fornybarpolitikken. Vidare var det ein føresetnad for prosjektet at det skulle finansierast av dei involverte bedriftene. Det går likevel ikkje fram av notatet kva bedrifter som kunne verte involverte, då ingen på dette tidspunktet var spurde.

I tillegg til dekning av kostnader vart det, ifølgje notatet, forventa at Senterpartiet skulle stå igjen med midlar anslått til ca. 500 000 kr for å drive opplæring, annonsering og anna i valkampen for å fremje fornybar energi. Arbeidsutvalet tok saka til orientering og gav generalsekretæren fullmakt til å handtere saka vidare parallelt med andre administrative saker knytte til valkampen.

Saka vart administrativt handtert fram til mai 2009. I eit saksframlegg for Senterpartiet sitt arbeidsutval og sentralstyre knytt til valkampbudsjett går det fram at under budsjettposten «Eksterne bidrag» er det forventa eit netto-bidrag for FornybarAlliansen på 400 000 kr – igjen utan at aktuelle bedrifter er nemnde. Dette var vidare ikkje tema i møte eller saksnotat før rekneskapsen for 2009 vart handsama i 2010. På partiet sitt sentralstyremøte 24. mars 2010 står det i ein merknad til rekneskapsen for 2009 at Senterpartiet har motteke 500 000 kr frå Eidsiva Energi. På landstyremøtet 9. og 10. april 2010 går ein gjennom rekneskapsen for 2009 med den same merknaden.

Eg tek det fulle ansvaret for Senterpartiet og for at partiet har teke mot midlar med urette, men i eit politisk parti, som i andre større verksemdar, er det naturleg at ein har ei arbeidsdeling mellom styret og administrasjonen. Styret tek overordna strategiske avgjerder knytte til politikk og administrasjon, og administrasjonen tek ansvaret for den daglege oppfølginga. Som nyvald partileiar hausten 2008 var det viktig for meg at arbeidsdelinga skulle fungere godt og effektivt.

Målet med prosjektet var å setje fornybar energi på dagsordenen, lyfte opp kunnskap om næringa og rammevilkåra og formidle dette vidare. Rapporten som vart utarbeidd, skulle brukast av alle som ynskte å fokusere på fornybar energi. Ingen skulle ha særrettar til bruk av rapporten. Rapporten som vart lagd fram, er ein rein fagrapport og er partinøytral.

Prosjektgruppa bestemte seg etter kvart òg for å lage ein informasjonsvideo om fornybar energi, i eigen regi. Det vart produsert ein basisfilm, og videoen vart laga slik at partiet og andre aktørar som ynskte det, kunne leggje til eit eige filmkutt til slutt. Det vart laga eit slikt filmkutt med meg til bruk i Senterpartiet, som Senterpartiet sjølv betalte. Eg oppfatta ikkje filmen og rapporten som var

laga, som partistøtte ettersom alle politiske parti og andre aktører stod fritt til å bruke dette materiellet. Senterpartiet valde å nytte materiellet ved nokre høve fordi satsing på fornybar energi var vedteke som ein viktig del av vår politikk lenge før dette prosjektet vart starta opp.

Partiet sin gjennomgang viser at prosjektgruppa anslo eit kostnadsestimat på ca. 1 mill. kr, men ein førde ikkje eigen prosjektrekneskap. Utarbeiding av rapporten vart vesentleg rimelegare enn anslått. Trykkjekostnaden for rapporten vart betalt direkte av Felleskjøpet Agri. Produksjonskostnaden for videoen vart betalt av Eidsiva Energi.

Gjennomgangen viser at fyrste kontakt som kan dokumenterast mellom generalsekretær Ivar Egeberg og Eidsiva Energi om økonomisk tilskott, skjer 14. januar 2009. Vidare er fyrste kontakt mellom vår generalsekretær og Troms Kraft om økonomisk bidrag 16. august 2009.

Eg vil streke under at det ikkje var nokon avtale knytt til bruken av midlane, noko som vart bekrefta av Eidsiva sin styreleiar etter deira styremøte 21. september 2010. Midlane vart difor innrapporterte til SSB som partistøtte i tråd med partifinanseringslova.

Media og andre har gjort ei kopling mellom desse pengane og valresultatet, spesielt knytt til Troms fylke. Eg vil gjere merksam på at arbeidsutvalet alt i februar 2009 bestemte at det skulle løyvast valkampstøtte særskilt til Nord-Noreg og Oslofjordområdet. Koplinga mellom støtta frå Troms Kraft og valkampen i Troms er difor ikkje til stades, i og med at dei motteke midlane på det tidspunktet ikkje var løyvde frå selskapet. Fyrste kontakt om økonomiske bidrag med Troms Kraft var medio august 2009, altså meir enn eit halvt år seinare enn budsjetteringa av valkampmidlane til Nord-Noreg.

Dersom det ligg føre tilhøve som kan reise tvil om ein statsråd sin habilitet ved behandling av saker i regjeringa, bør statsråden avklare sin habilitet i forkant av handsaminga av saka. Om slike tilhøve òg kan ha betydning for andre statsrådar sin habilitet, bør òg desse gjerast merksame på opplysningane.

Då eg som partileiar i Senterpartiet vart kjend med fornybarprosjektet og etter kvart bidraget frå dei nemnde selskapa, reflekterte eg ikkje over at opplysningane kunne ha betydning for handsaming av saker i departementa. Difor vart ikkje opplysningane vidareformidla til Senterpartiet sine regjeringsmedlemmer.

Når eit politisk parti mottok pengestøtte frå nokon, det vere seg organisasjonar, bedrifter eller privatpersonar, er det sjølvsagt viktig at partifolk som kan tenkjast å fatte myndigheitsvedtak om desse bidragsytarane, er kjende med støtta til partiet. Det var full openheit om at Senterpartiet fekk pengar frå Eidsiva Energi og Troms Kraft, men me forvissa oss ikkje om at Terje Riis-Johansen var kjend med det. Det skulle vore gjort, og det er eg som partileiar og partileiinga elles som har ansvaret for at det ikkje vart gjort.

I eit medieoppslag er vår tidlegare generalsekretær sitertert på at det vart halde skjult for Terje Riis-Johansen kven partiet mottok pengar frå. Eg vil gjere det heilt klart at eg ikkje gjorde ei slik vurdering, og eg er heller ikkje kjend med at andre i den politiske leiinga gjorde noka slik vurdering.

Eg vart sjølv ikkje kjend med kva bedrifter som skulle støtte partiet, før ut på våren 2009. Då vart eg kjend med at bidraget frå Eidsiva Energi skulle kome. Det er òg i tråd med presiseringa frå generalsekretær Egeberg i Nationen si nettavis, der han gav uttrykk for at dette var hans personlege vurdering.

Eg vil etter beste evne svare på dei spørsmåla saksordføraren og komiteen sine medlemmer har til saka.

Møtelederen: Takk for det.

Da gir jeg ordet til saksordføreren, Per-Kristian Foss fra Høyre. Jeg gjør særskilt oppmerksom på at den som stiller spørsmålene, helt styrer sin egen tid uten innblanding fra møtelederen.

Per-Kristian Foss (H): Jeg takker for redegjørelsen, og la særlig merke til at du ga en innrømmelse nå du ikke har gitt offentlig tidligere, nemlig at den informasjonen du satt på, skulle vært gitt til Riis-Johansen. Du brukte uttrykket: Det skulle vært gjort. Jeg er tilfreds med et slikt bidrag til oppklaring også av din rolle i saken.

Men jeg må starte ved begynnelsen, der du selv begynte. Du sa at du ble selv oppmerksom på de ulovlige bidragene først etter at Statistisk sentralbyrå offentliggjorde listen fra ditt eget parti. Men du var ikke den første som uttalte det. Det var nemlig partiets nestleder, Slagsvold Vedum, som sa at det ikke er noe galt i denne støtten. Jeg skjønner nå at du ikke er enig med ham.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Det er eg ikkje einig i. Den støtta var urettmessig motteken, og ho vart tilbakebetalt så raskt som det var mogleg etter at ...

Per-Kristian Foss (H): Det har vi oppfattet. Men han begrunnet det med at den ikke var ulovlig, fordi det var støtte til et prosjekt. Og du har brukt veldig mye tid i din innledning på å beskrive et prosjekt. Deler du hans oppfatning av at det ikke var ulovlig fordi det var gitt til et prosjekt og ikke til partiet som sådant?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Utsegna hans viste nok til at det var tenkt som eit prosjekt i starten då det vart framlagt for arbeidsutvalet, men det var ikkje eit eige prosjekt. Det vart ikkje ført eigen prosjektrekneskap, og støtta var ikkje lovleg.

Per-Kristian Foss (H): Nei. Jeg skjønner da ikke helt hvorfor du brukte tid på å beskrive prosjektet, for det var jo ingen andre enn Senterpartiet som deltok i dette prosjektet. Det var ingen andre partier som verken var med fra begynnelsen av eller ble med etter hvert i prosjektet.

Men så kommer spørsmålet mitt: Mener du da at parti-loven er slik å tolke at selskaper som ikke har lov til å gi bidrag – altså selskaper med offentlig eierskap – allikevel kan gi bidrag hvis det går til prosjekter i ett eller to partiers regi?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Nei, lova er ikkje slik å forstå. Dersom organisasjonar eller bedrifter som er of-

fentleg eigde, gir støtte til prosjekt, anten det er internt eller på sida av partiet, som dette prosjektet var, er det like fullt ikkje lov å gi slik støtte.

Per-Kristian Foss (H): Men burde du ikke skjønt dette allerede da du behandlet saken i arbeidsutvalget, før noen bidragsyters navn var nevnt?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Dersom eg hadde skjønt det, og dersom eg på det tidspunktet hadde visst kven som var bidragsytar – det er det første, for det visste eg ikkje på det tidspunktet – dersom eg hadde kjent til regelverket, som eg sjølvsagt i etterkant ser at eg burde ha gjort, hadde ikkje dette skjedd. Men utfordringa og problemet låg i at eg ikkje var kjend med regelverket. Derfor skjedde det.

Per-Kristian Foss (H): Vi har et begrep som heter rettsvillfarelse, som borgere alltid kan påberope seg. For eksempel: Jeg så ikke skiltet. Jeg visste ikke at jeg hadde drukket – jeg insinuerer ingenting overfor statsråden. Men enkeltborgere kan komme i slike situasjoner at man kan si at jeg visste ikke, jeg kjente ikke til det. Holder det å si det for en vanlig borger?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg kan i alle fall stadfeste at eg ikkje var påverka av verken alkohol eller andre rusmidlar.

Per-Kristian Foss (H): Det er jeg overbevist om også!

Statsråd Liv Signe Navarsete: Og eg trur eg må seie at eg var tilrekneleg i gjerningsaugneblinken.

Men like fullt må eg seie, som sant er, at eg ikkje kjende til regelverket som sa at ...

Per-Kristian Foss (H): Men det at du ikke kjente til regelverket, hadde det da, hvis det hadde vært en straff i henhold til partifinansieringsloven, holdt for å gå straffefri?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Det hadde det nok ikkje, men partifinansieringsreglementet har ikkje fastlagt nokon straffeprosedyre. Derfor er det heller ikkje ...

Per-Kristian Foss (H): La oss kalle det lov, da, når det er lov, og ikke reglement. Da høres det så enkelt ut.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Det sa eg ikkje, men det er vel ein grunn til at Partifinansieringsutvalet ikkje har fastlagt at det skal vere den typen straffereaksjonar. Og det kan ikkje eg ta ansvaret for.

Per-Kristian Foss (H): Nå er det Stortinget som vedtar lover. Finansieringsutvalget kan foreslå, og regjeringer følger det opp, men det er Stortinget som har vedtatt en lov om dette.

Så til spørsmålet om habilitet, som var et viktig tema i den første delen av høringen. Habilitet skal erklæres av

den enkelte politiker selv, gjerne etter råd, hvis man trenger det, fra jurister. Mener du at din rolle som politiker mens dere satt på partistøtten, ga tillit – var du habil hele veien?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Ja, eg meiner at eg var habil heile vegen, og det har òg Lovavdelinga slått fast i dei vurderingane som Lovavdelinga har gjort knytte til saker som eg har handsama i mitt departement. For det ...

Per-Kristian Foss (H): Et øyeblikk. Nå spurte jeg ikke spesielt om det. Jeg vil følge opp, og spørre deg: Du behandler jo andre saker enn bare dem i ditt departement. Som partileder er du medlem av underutvalget, som jo ikke er et formelt beslutningsorgan, men hvor alle vet at det fattes reelle beslutninger, selv om de skal iverksettes av andre statsråder. Et eksempel på det var jo utnevningen av styreleder i Avinor, der nest største bidragsyter til partiet var aktuell og ble utnevnt. Mener du at du var habil i forhold til en slik behandling i underutvalget? Du tilrådte jo hans utnevning, og det forelå et skriftlig notat til underutvalget etter det vi har skjønt av papirene, hvor hans navn var anbefalingen. Og du fulgte det opp. Var du habil da?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg bad Lovavdelinga i Justisdepartementet om å gjere ei vurdering av min habilitet, og dei har gjort ei slik vurdering. Der er konklusjonen ...

Per-Kristian Foss (H): Ikke i denne konkrete avgjørelsen?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Dei har òg vurdert Rinnan og prosedyren rundt hans ...

Per-Kristian Foss (H): Kan du vise hvor i betenknningen det står?

Og så et oppfølgingsspørsmål til dette igjen: Statsministeren leder jo møtene i underutvalget. Visste statsministeren om at han var med på å utnevne Senterpartiets nest største bidragsyter til et fremtredende og godt betalt verv?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Det visste han ikkje om.

Per-Kristian Foss (H): Synes du det hadde vært rimelig at du hadde informert statsministeren om det på forhånd?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Som det står frå Lovavdelinga, var det gått ganske lang tid frå det bidraget var kome til Senterpartiet, til saka verserte i underutvalet. Det er òg med på å gjere at Lovavdelinga vurderer saka slik som dei gjer, saman med andre moment. Eg ser ikkje at det burde vore gjort, men det var heller ikkje reflektert ...

Per-Kristian Foss (H): Hvor fersk må pengestøtten være for at den skal gjelde, da?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg registrerer at Lovavdelinga i Justisdepartementet mellom andre moment har brukt det i si vurdering av ...

Per-Kristian Foss (H): Men jeg ber om din vurdering som politiker av det.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg vil ikkje gå inn og gjere meg til overdommar over Justisdepartementet sine vurderingar ...

Per-Kristian Foss (H): Nei, det er ikke det jeg spør om. Det er ingen overdommer, men det er din plikt som statsråd å fatte avgjørelsen om habilitet. Det er ikke Lovavdelingen som fatter avgjørelsen. De gir råd. Og da spør jeg: Er tre måneder, seks måneder eller ni måneder gammel partistøtte nok til å være inhabil?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg ville ikkje, dersom eg skulle ha gjort mi eiga vurdering av det, sett på mitt forhold til Rinnan som så nært at eg ville vurdert meg inhabil, for habilitetsreglane gjeld ikkje berre at ein skal kunne melde seg inhabil, det gjeld òg at ein ikkje skal kunne melde seg inhabil av bekvemmelegheitsomsyn. Og det skal vere ein viss nærleik mellom den politikaren eller tenestemannen som melder inhabilitet, og den ein då melder inhabilitet i forhold til. Den vurderinga er me òg pålagde å ta.

Per-Kristian Foss (H): Men nærheten – når det er i samme regnskapsår, synes du ikke at det er rimelig nært, særlig tatt i betraktning at plikten til å offentliggjøre om vedkommende var bidragsyter, jo gjelder først når regnskapsåret er omme? Du kunne altså ha sittet og holdt dette hemmelig for enhver, samtidig visst det og vært med på å utnevne vedkommende fordi det bare var gått ni måneder og regnskapsåret jo da ikke var omme. Synes du ikke det smaker av inhabilitet, etter din politiske vurdering?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg held meg til Lovavdelinga si vurdering og har ingenting å utsetje – eller kommentere – på ho.

Per-Kristian Foss (H): Takk.

Ja, fant statssekretæren frem Lovavdelingens vurdering, på hvilken side i betenkningen det kommer frem?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Ja, det er vurdert i dokumentet stila til Samferdselsdepartementet, der ein vurderer samferdsleministeren og tidlegare samferdsleminister sin habilitet. I det brevet, som då ikkje går til Kommunal- og regionaldepartementet, men til Samferdselsdepartementet, har òg Justisdepartementets lovavdeling gjort ei vurdering av tidlegare samferdsleminister Navarsete sin habilitet, knytt til utnemning av Rinnan som styreleiar i Avinor. Der finn ein under punkt 3.3 den vurderinga, der ein seier:

«(...) kan ikkje Mørkved Rinnans engasjement i fornybarprosjektet og bidraget fra Eidsiva Energi AS

anses egnet til å svekke tilliten til at statsråd Navarsete deltok på en upartisk måte i oppnevnelsen av Mørkved Rinnan som styreformann i Avinor AS.»
Og det er ein ganske eintydig konklusjon.

Per-Kristian Foss (H): Ut fra en juridisk betenkning, ja. Deler du politisk at det er all right å motta pengestøtte og være med på å utnevne samme person – altså det er jo ikke personen, men det selskapet han er direktør i, og som lønner ham – det er med andre ord en tett forbindelse. Er det all right da å sitte og utnevne vedkommende ni måneder senere til et ledende styreverv? Er det habilt?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Justisdepartementet si lovavdeling har gjort ei inngående vurdering av det.

Per-Kristian Foss (H): Jeg spurte om din vurdering.

Møtelederen: Det må bli veldig kort, for tiden er ute.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg har ingen grunn til å setje meg utover Justisdepartementet si lovavdeling si vurdering, som eg meiner er grundig og god.

Møtelederen: Da gir jeg ordet til Martin Kolberg, Arbeiderpartiet, som har inntil 5 minutter til disposisjon. Vær så god, Kolberg.

Martin Kolberg (A): Takk.

Jeg vil begynne med det som vi allerede har reflektert mye rundt, og som var et sentralt punkt i høringen av Riis-Johansen, dette med refleksjon rundt habilitet, og det at du hadde kunnskap om dette, hvilke selskaper det var, uten at du meddelte deg videre. Du har jo allerede kommentert dette. Men kan du forklare for komiteen litt nærmere om hva som var innholdet i din refleksjon når du ikke gjorde det, altså meddelte deg videre?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Då denne saka kom opp, vart me informerte i arbeidsutvalet i desember 2009 om eit prosjekt som skulle haldast – ikkje som eit internt senterpartiprojekt, men der ein skulle dra inn fagpersonar i ei prosjektgruppe, og prosjektet var då gjennomført på ein måte litt på sida av partiet. Og seansen med statsråd Riis-Johansen viser vel òg at det ikkje var eit prosjekt som var internt i partiet, då ville sjølvstøtt òg han vore dregen mykje tydelegare inn i prosjektet. Det er nok òg medverkande til at eg ikkje reflekterte over at eg burde informert både Riis-Johansen og Meltveit Kleppa om prosjektet, fordi det ikkje var eit prosjekt der sentrale interne personar i den politiske sfære var involverte. Slik vart heller ikkje Riis-Johansen involvert i prosjektet, og slik var heller ikkje eg involvert. Det viser jo òg alle e-postar, der eg ikkje er adressert, ikkje eingong på kopilista på e-postar knytte til prosjektet. Så det var eit prosjekt som skulle vere fagleg fundert, det var fagpersonar som skulle bidra inn. Og både rapporten og seinare videoen skulle vere nøytrale, slik at dei kunne brukast av ulike miljø, både politisk og inn i bransjen for å lyfte fornybar energi som ei viktig sak i valkampen.

Martin Kolberg (A): Onsdagsmøtene har vært omtalt, og Riis-Johansen sier at han hørte om denne saken første gang, uten at det ble identifisert noen selskaper, på et onsdagsmøte. Du var også til stede der. Det er to spørsmål, egentlig. Det ene er: Kan du bekrefte at på dette møtet ble ikke selskapenes navn nevnt? Det er det ene spørsmålet. Det andre: Kan du gi et kort riss av hva slags møter dette er?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg kan stadfeste Terje Riis-Johansen sine utsegner knytte til det onsdagsmøtet. Det er korrekt, slik eg oppfatta det òg: Det var ingen namn på bedrifter som vart nemnt. I onsdagsmøtet var det heller ikkje lagt fram noko dokument. Det vart lagt fram i arbeidsutvalet sitt møte, som følgde etter onsdagsmøtet. Så Terje Riis-Johansen såg jo aldri det dokumentet som ein har referert til.

Onsdagsmøtet er eit koordineringsmøte mellom regjeringsfraksjonen, hovudorganisasjonen og Stortinget. Og det er viktig for at partiet kan møtast, ikkje for å gå i djupna og ta avgjerder i viktige saker, men for å informere kvarandre om saker, og for å leggje opp prosess og ansvarsområde for oppfølging for dei som deltek i møte frå dei ulike delane av partiet. Det er knytt til regjering, hovudorganisasjon og storting.

Martin Kolberg (A): Det er spurt om dette med Mørkved Rinnan og utnevnelsen av ham, av saksordføreren. Men er det riktig slik som jeg har forstått det, at det er et konsultentselskap som egentlig kom opp med hans navn, og at det ikke egentlig var du som var drivkraften i dette?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Det er heilt rett. Eg var på ingen måte drivkraft i dette. Namnet kom opp som resultat av konsultentselskapet sitt arbeid – det er ikkje uvanleg når ein skal hente styremedlem inn i store selskap – og det var eitt av fleire namn. Hovudårsaka til at han vart vald, var nok hans solide bakgrunn i ulike samanhengar, men ikkje minst knytt til at han òg hadde delteke i styret for Oslo Lufthavn Gardermoen, som òg gav han kunnskap om bransjen.

Martin Kolberg (A): Tiden er sikkert for knapp til å svare fyllestgjørende på dette, men jeg spør allikevel: Føler du at du har gjort alt du kunne for å få oppklart denne saken etter at realitetene ble klargjort for deg?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Me har gjort alt som me har kunna for å få framlagt alle realitetane i saka. Me har lagt fram alle dokument knytte til saka, me har svara på dei spørsmåla som har kome frå kontrollkomiteen, me har lagt fram for Lovavdelinga det som er relevant. Me har heller ikkje hatt noko ynske på noko tidspunkt om å halde noko skjult. Sjølv sagt skulle eg sett at mangt var annleis gjort i denne saka, men når fyrst saka er som ho er, har det vore viktig for oss å kome til botn i ho og svare på dei spørsmåla som har vorte reiste.

Møtelederen: Takk for det.

Da er tiden ute. Det er Fremskrittspartiets tur til å stille spørsmål, og møteledelsen går til Ola Borten Moe.

Ola Borten Moe overtok her som møteleder.

Møtelederen: Vær så god, Anders Anundsen.

Anders Anundsen (FrP): Takk for det.

Jeg vil først si at jeg er glad for at du i innledningen din erkjente at du burde ha informert Riis-Johansen om de bindingene som lå i partistøtten. Det synes jeg er en god og riktig vurdering av statsråden, selv om den kom lovlig sent.

Så har jeg lyst til å stille et spørsmål. Det har vært sagt at det skulle være en slags upolitisk video som ble produsert, det skulle være et upolitisk prosjekt. På hvilken måte fikk de andre partiene tilbud om å delta i dette? Jeg vil bare få et veldig kort svar på det, for det er litt i periferien av høringstemaet, men dere bruker det argumentet hele tiden. Hva gjorde dere for at de andre partiene skulle få mulighet til å bruke denne videoen?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Det var prosjektgruppen som hadde ansvar for å formidle både rapport og video ut. Det var ikkje eit partiansvar. Partiet hadde tilgang til det materiellet.

Anders Anundsen (FrP): Så senterpartiprojektgruppen skulle gjøre dette?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Prosjektgruppa skulle gjere dette, og det vart òg gjort. Videoane har vore brukte av andre. Det har òg vore brukte såkalla snuttar med andre, men eg var filma på ein slik snutt betalt av Senterpartiet til vår bruk.

Anders Anundsen (FrP): Takk for det.

I en av disse e-postene som ligger som vedlegg i oversendelsen fra Riis-Johansen til Lovavdelingen, står det en uttalelse som jeg har reagert litt på. Jeg siterer den. Den er fra Ivar Egeberg, og det står:

«Fornybar boys.

Håper dere så TV i går kveld.

Utspørringen begynte med en lang seanse om fornybar og Liv Signe svarte akkurat det jeg sa første gangen vi snakket om dette.»

Hvordan skal jeg tolke dette i en annen retning enn at her har det vært kjøp og salg av politisk budskap?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Det kan sikkert reisast et slikt spørsmål. Då eg vart kjend med den e-posten – og det var jo no, i seinare tid, eg vart kjend med han – stilte eg litt det same spørsmålet. Då eg svara på spørsmålet på NRK, svara eg på dei spørsmåla ut frå det som partiet og eg som partileiar ynskte skulle framstå i ...

Anders Anundsen (FrP): Føler du deg litt misbrukt av den tidligere generalsekretæren i den e-posten?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Nei, eg tek den e-posten som uttrykk for at generalsekretæren var godt nøgd med dei svara som vart gitt, og det er ingen tvil om at me i partiet hadde brukt veldig mykje tid på å diskutere fornybar energi med omsyn til kva moment som skulle gjelde. At eg då brukte dei momenta som har vore drøfta i partiet, er vel ikkje så rart.

Anders Anundsen (FrP): Så det var ikke på grunn av pengene du sa dette?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Nei, det kan eg forsikre komiteen om at det var det ikkje.

Anders Anundsen (FrP): Det som er et av hovedelementene her, er selvfølgelig statsrådets vurderingsevne når det gjelder habilitet. Du har i redegjørelsen din kommet med noen erkjennelser av at en kanskje burde vurdert dette litt annerledes tidligere, men jeg vil at du skal få anledning til å være enda tydeligere i vurderingsevnen din som statsråd, når du har den typen opplysninger og likevel ikke reflekterer over at det kan ha betydning for konkrete beslutninger i departementene. Ville du vurdert det annerledes i dag?

Statsråd Liv Signe Navarsete: I – kva skal eg seie – etterpåkløskapens lys ser ein jo ting annleis enn ein gjerne gjer i augeblikket. Årsaka til at eg ikkje informerte, var at eg oppfatta prosjektet som perifer i forhold til behandlinga og det interne arbeidet som Senterpartiet gjorde. Eg ville nok vurdert det annleis dersom det var eit internt prosjekt der både eg og andre var involverte, men...

Anders Anundsen (FrP): Men det var vel klart at en del av de pengene som kom, skulle finansiere valgkampen til Senterpartiet – det er jo kommet frem. Det skulle jo ikke utelukkende gå til den rapporten. Du sa i stad at det var ingen avtalebinding knyttet til disse pengene, så de skulle også brukes til å finansiere valgkampen. Er ikke det tilstrekkelig nær tilsknytning til at du burde reflektert litt nærmere rundt dette?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Dei pengane skulle gå til å lyfte fornybar inn i valkampen, både gjennom å skolele folk, gjennom å lage materiell, gjennom annonsering osv. knytt til prosjektet.

Anders Anundsen (FrP): I senterpartiregi?

Statsråd Liv Signe Navarsete: I senterpartiregi.

Anders Anundsen (FrP): Det var jo et valgkampprosjekt for Senterpartiet, det er vi enige om?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Ja, det var i alle fall ei moglegheit for Senterpartiet til å lyfte ei viktig sak inn i valkampen som òg andre var veldig opptekne av. Og som eg sa i innleiinga mi, hadde det vore ein fordel om eg hadde informert dei andre statsrådene. På den måten kunne dei

fått vurdert sin habilitet i forkant. Og det er lett å sjå at det hadde vore ein stor fordel om det hadde vore gjort.

Anders Anundsen (FrP): Og hvis jeg konkluderer med at du nå sier at du vurderte det feil da, du burde ha informert de andre, og du ville ha gjort det annerledes i dag hvis du hadde fått anledning til å gjøre det om, er det riktig oppfattet?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg vil ikkje i dag sitje og reflektere over kva eg ville gjort i dag. Eg berre konstaterer at på det tidspunktet reflekterte eg ikkje over det, og at det har fått dei konsekvensane det har, fordi dei då ikkje kunne vurdere sin habilitet.

Anders Anundsen (FrP): Kort til slutt: Et av de andre elementene her er jo i hvilken grad statsråd Riis-Johansen har visst og ikke visst. Dette skulle være ett av de viktigste senterpartisatsingsområdene i valgkampen. Hva er årsaken til at statsråden som er ansvarlig for dette området, ble holdt helt i skyggenes dal?

Møtelederen: Tiden er ute, så det må bli svært kort.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Det gjorde, meiner eg, statsråd Terje Riis-Johansen godt greie for sjølv. Det var eit prosjekt utanfor det sentrale arbeidet i Senterpartiet, og han brukte si tid på andre saker i departementet.

Anders Anundsen overtok her igjen som møteleder.

Møtelederen: Da er det Sosialistisk Venstreparti, tur, og Hallgeir H. Langeland har inntil 5 minutter. Vær så god.

Hallgeir H. Langeland (SV): Det at Troms Kraft, f.eks., berre gav pengar til Senterpartiet og ikkje til andre viktige fornybarparti, fekk ikkje det deg til å undra deg over kvifor ein gav det til det partiet som hadde olje- og energiministeren?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Dersom ein ser på habilitetsreglane, står det noko viktig der som eg kanskje vil referere. Der står det at støtta til politiske parti står i ei særstilling – dette er knytt opp til § 6 – fordi det blir ofte ikkje gitt for å oppnå individuelle ytingar, men for å gi eit parti auka moglegheiter til å få gjennomført sin politikk. Senterpartiet hadde hatt eit solid arbeid med fornybar energi i 2008, lenge før valkampen. På same måte som me lyfta breiband på 1990-talet tidleg, lyfta me òg fornybar energi no tidleg. Og bransjen såg det. Eg trur at me hadde fått den støtta heilt uavhengig av om Senterpartiet hadde olje- og energiministeren, fordi me var opptekne av å lyfte fornybar energi i heile si breidd inn i valkampen, og det var viktig.

Det har òg vore hevda at me i 2009 stilte krav om ei satsing på fornybar energi for å gå inn vidare i regjering. Me stilte like knallharde krav i 2005 om fornybar energi. Det òg var lagt merke til i bransjen, så eg er heilt sikker

på at dei midlane hadde kome uavhengig, i og med at det var teke initiativ til eit slikt prosjekt. Grunnen til at andre parti ikkje fekk den typen støtte, var vel kanskje at dei ikkje hadde den typen prosjekt knytte til valkampen.

Hallgeir H. Langeland (SV): Så du undrar deg ikkje over at Senterpartiet fekk denne støtta, og heller ikkje over at selskapet faktisk gjev denne støtta?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Nei, og det er nettopp fordi det var eit prosjekt som bransjen var oppteken av. Det handla om å få fram kunnskap, det handla om å bruke den kunnskapen for å lyfte fornybar energi inn i valkampen, og sjølvsagt slik sett kunne få fart på fornybarsatsinga i landet i tida framover.

Hallgeir H. Langeland (SV): Ingen fleire spørsmål.

Møtelederen: Takk for det.

Da er det Senterpartiets tur, og det er Ola Borten Moe, som har inntil 5 minutter.

Ola Borten Moe (Sp): Takk, leder.

Det ble innledningsvis gjort et poeng av at brudd på partistøtteloven ikke fikk konsekvenser, at man nærmest framstår som skadesløs på tross av all den offentlige oppmerksomheten som har vært rundt saken.

Hva er din kommentar til en sånn påstand?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg vil nok seie at denne saka slett ikkje etterlèt Senterpartiet skadeslaus. Omdømmet til Senterpartiet, og dessverre òg kanskje til politikken og politikarar breiare lir jo skade av ei slik sak, men først og fremst Senterpartiet. Det tek tid å byggje opp att tillit som er broten ned. Men dersom me ser til Sverige og regjeringa som sit der, var det ganske mange skandalar – dersom ein kan kalle det det – etter valet i 2006, og dei låg òg veldig lågt på tillit. Dei har bygd opp att tilliten og vann valet no, så det går òg an å byggje tilliten opp att. Men det må brukast både tid og krefter på det, og det må me gjere i tida framover.

Ola Borten Moe (Sp): For meg framstår dette fornybarprosjektet som noe perifert i forhold til partiets fornybarsatsing i valgkampen. Det ble diskutert på en del onsdagsmøter, men lite konkret. Kan du utdype hvor perifert selve prosjektet og fornybargruppen var i det som var Senterpartiets konkrete valgkamp og valgkampoppkjøring?

Statsråd Liv Signe Navarsete: I valkampen var jo gruppa på ein måte heilt perifer. Det vart laga ein rapport med fagleg innhald som vart brukt i valkampen, og det var ei markering av den rapporten tidleg i mai. Etter det hadde ikkje denne gruppa lenger nokon funksjon, men då nytta ein rapporten til dels til opplæring. Den var òg tilgjengeleg både på nettsider og anna, og det vart laga ein video som òg låg ute. Men sjølve gruppa hadde jo ingen funksjon inn i Senterpartiet sin valkamp.

Ola Borten Moe (Sp): Det har jo nå vært viktig for Senterpartiet å legge alle kortene på bordet, få all relevant informasjon på bordet og få saken fram i lyset. Jeg lurer på om du kan bekrefte at alle kort nå er lagt på bordet, at all relevant informasjon er gitt, og om du også kan kommentere kort hvorfor interne strategidokument til arbeidsutvalget er valgt ikke offentliggjort.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Då me oppdaga den ulovlege støtta, vart me bedne om at Lovavdelinga skulle gå gjennom saka og habiliteten til statsrådene. I den samanhengen vart det brukt mykje tid og krefter på å gå gjennom all relevant informasjon knytt både til departement og til parti. Alt relevant materiell er offentliggjort, både til Lovavdelinga og sidan òg til Stortinget og media og dei som måtte ynskje det.

Så er det reist spørsmål knytte til eit notat i arbeidsutvalet. I det notatet står det ingenting som ikkje alt er offentlig. Det står ingen bedriftsnamn, og det står ingenting som ikkje er offentlig knytt til denne saka. Men det står interne valgkampstrategiar i det notatet. Eg meiner det går ei grense for offentliggjerings knytt til den type interne strategidokument, som då vil leggje ope ut partiet sine strategiar i den valkampen, men som sjølvsagt òg kan vere strategiar knytte til både seinare valgkampar og anna drift. Det er ikkje strategiar knytte til denne saka, men meir generelle strategiar knytte til mange andre saker. Derfor har me valt å ikkje offentliggjere dokumentet.

Ola Borten Moe (Sp): Ingen flere spørsmål.

Møtelederen: Takk for det.

Da er det Kristelig Folkeparti og Hans Olav Syversen, som har inntil 5 minutter – vær så god.

Hans Olav Syversen (KrF): Takk for det, leder. Med all respekt må jeg vel si at utover i høringen er det litt påfallende hvor «perifer» denne rapporten og det bidraget den har medført for Senterpartiet, framstår. Så jeg må nesten spørre ut fra det dere hadde av valgkampmidler: Hvor perifer var summen?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Me hadde eit budsjett i 2009 på vel 30 mill. kr. 700 000 kr er klart pengar, men det blir jo ikkje så veldig mange prosent av den totale drifta til Senterpartiet.

Hans Olav Syversen (KrF): Men selve valgkampbudsjettet?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Når det gjeld sjølve valgkampbudsjettet, var det heller ikkje ein avgjerande sum, og det var fyrst på sommaren i 2009 at me i det heile visste at desse pengane kom. Det var budsjettet med ekstern støtte, men det var ikkje føreset, med unntak av 200 000 kr som det var sagt i januar – ikkje skriftleg og ikkje stadfesta – at ein skulle ta imot. Så ein var faktisk langt ute i valkampen før ein i det heile visste at pengane kom. Når det gjaldt Troms Kraft, var det endå seinare. Då var det

altså i slutten av august før fyrste kontakt var teken. Så valkampen til Senterpartiet var ikkje avhengig av desse midlane.

Når det gjaldt støtta til Nord-Noreg og Oslo-området, var det allereie i februar 2009 bestemt at støtta skulle verte gitt, ut frå at me ynskte ei Nord-Noreg-satsing, og at me òg ynskte ei sterkare satsing i Oslofjordområdet og støtta opp om fylkeslaget der.

Hans Olav Syversen (KrF): Jeg må vel tilstå at jeg føler det er litt ubalanse nå mellom det som statsråden sier, og det inntrykket i hvert fall vi får når vi leser e-postene fra den som kanskje var helt «hands-on» når det gjelder den økonomiske situasjonen. Jeg bare refererer denne mailen fra tidligere generalsekretær til statsråd Riis-Johansen:

«Hei Terje. Jeg jobber med å finansiere valgkampen. Det er helt håpløst for oss hvis vi ikke får inn litt penger til.»

Var det da helt feil i forhold til den aktuelle situasjonen?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg registrerer at generalsekretæren har skrive den e-posten, men det var inga krisestemning i arbeidsutvalet knytt til dette. Nokre av dei e-postane som er skrivne, ber jo òg litt preg av ei noko munnleg form, men dei er elles skrivne fordi ein gjer ein jobb og har iver i den jobben som skal gjerast. Det er bra, det skal ein generalsekretær ha. Men valkampen til Senterpartiet hadde jo gått sin gang og vore gjennomført òg utan desse midlane. Men det er klart at det var ein styrke å få desse midlane inn til vårt parti, som det er ein styrke for andre parti å få midlar inn til valkampen.

Hans Olav Syversen (KrF): Men jeg har også forstått at i det politiske arbeidet er rapporten nedtonet. Det er ikke lenger et senterpartiprojekt, det er en faggruppe, osv., og det kunne stilles til disposisjon for andre.

Men, kan du si, baksiden av at man nedtoner viktigheten av denne rapporten og prosjektet, er jo at det tilsynelatende da fremstår som desto viktigere at det var penger involvert i dette, og at det kanskje var motivet for å sette i gang hele dette prosjektet. Så jeg blir litt i stuss. Hva er det Senterpartiet først og fremst har vært ute etter her? Slik som det fremstår nå, etter denne høringen, er det jo at man trengte penger, og at man da laget et prosjekt for å kunne oppfylle målet om å få inn penger. Det må jo være konsekvensen hvis man nå toner ned dette, at dette var en faggruppe som ikke hadde noen særlige innspill å gi til partiorganisasjonene. Statsråden sa jo også at han omtrent ikke hadde sett på den, og brydde seg knapt om den.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg må minne om at dette var eit initiativ som ikkje kom internt i Senterpartiet, men som kom frå ein utøvar i bransjen. Det var eit viktig arbeid. Det har aldri vore sagt at rapporten ikkje var viktig, at arbeidet ikkje var viktig, men det har vore sagt – og det første notatet som me fekk til arbeidsutvalet, slo òg

fast – at det ikkje skulle vere ei senterpartigruppe, men ei faggruppe, og at rapporten skulle vere tilgjengeleg for alle. Dette har vore ein føresetnad heile vegen, men det var òg ein føresetnad at arbeidet skulle gjerast fagleg, skikkeleg og kunne brukast på ein god måte for å promotere fornybar energi breitt. Det var ein føresetnad, og det var like eins ein føresetnad at det skulle vere frie midlar for at Senterpartiet kunne gjere ein del av den jobben, nemleg å skole folk, ha annonsemateriell, ha kampanjemateriell og slik bruke fornybar-energi-rapporten inn i valkampen. Og den vart brukt slik som grunnlag for mange gode utspel i valkampen, knytte til det som var ...

Møtelederen: Der er tiden godt og vel ute, og det er Trine Skei Grande fra Venstre som nå har 5 minutter til disposisjon.

Trine Skei Grande (V): Takk, leder.

Jeg forstår det slik på statsråden at hun har fulgt den forrige høringa. Da slipper jeg å gjenta forskjellige ting. Hun har i alle fall referert til det som «seansen» før. Da innrømmet olje- og energiministeren å ha hatt et manglende engasjement på dette området, som var fornyingsområdet. Jeg refererte også Dvergsdal i Bergens Tidende, som var særst fornøyd med sin innbetaling da statsråden satte krav til regjeringsarbeid i forhold til fornyingssatsing.

Statsråd Riis-Johansen ville ikke svare på om han ble sur da han så det lørdagsoppslaget. Men tenkte du, som leder av partiet, at nå har jeg glemte å involvere min statsråd på fagfeltet om et krav jeg satte fram med hensyn til regjeringsdeltakelse?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Som eg sa i eit tidlegare svar: Senterpartiet stilte like tøffe krav til fornybar energi i 2005 ...

Trine Skei Grande (V): Men det jeg spurte om, var: Tenkte du at nå har jeg som sjef glemte å involvere de aktørene som skal gjennomføre det jeg har satt krav om?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Då det avisoppslaget stod, var ikkje ...

Trine Skei Grande (V): Nå snakker jeg om Lørdagsrevyen, som det refereres til. Du står på Lørdagsrevyen, og du krever at fornybarsatsinga, jamfør dette, skal være en forutsetning for Senterpartiets regjeringsdeltakelse. Statsråden ville ikke svare på det.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Nei, men ...

Trine Skei Grande (V): Nei, men det er greit.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Unnskyld, kan eg få lov til å svare på det?

Trine Skei Grande (V): Tenkte du da at kanskje burde jeg ha involvert Riis-Johansen i den avgjørelsen?

Statsråd Liv Signe Navarsete: At fornybarsatsinga var ei av tre viktige valkampsaker, var vedteke i partiet sine organ. Det var Riis-Johansen veldig godt informert om. Det sa han òg. Han har aldri sagt noko anna. Det er forskjell på det og ei eksternt faggruppe, som rett nok var knytt tett til Senterpartiet, og som laga ein rapport som Senterpartiet nytta i sin valkamp. Riis-Johansen nekta ikkje for at han både var kjend med at det var ei valkampsak ...

Trine Skei Grande (V): Men han sa at det var et lavt engasjement fra Olje- og energidepartementet, og han forventet at det var en irritasjon i partiet over det. Burde ikke du ha involvert statsråden i en så viktig avgjørelse?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Riis-Johansen var sjølv sagt informert om og involvert i avgjerda om valkampsak. Men det er ei heilt anna setting enn ei faggruppe, initiert eksternt, samansett med veldig mange eksterne folk, som laga ein fagrapport som Senterpartiet brukte i sin valkamp, og som slik var knytt til det partiet dei oppfatta hadde den sterkaste politikken på fornybar.

Trine Skei Grande (V): Men jeg prøver å skjønne litt av hvordan du tenker som sjef, for jeg er også partileder. Og det å tenke at man skal ha en sånn stor satsing i et parti, uten å involvere dem som har fått ansvar, makt og myndighet til å fullføre det, skjønner ikke jeg at det er mulig som leder å gjøre, så det må du forklare meg. Hvordan tenkte du da du ikke syntes at dette var viktig å involvere olje- og energiministeren i?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Når eg snakka om at fornybar energi var ei viktig sak og ein føresetnad for at Senterpartiet skulle sitje i regjering, var jo ikkje det knytt til rapporten. Det var knytt til fagområdet, det var knytt til området fornybar energi. Rapporten var jo ikkje ein føresetnad for det. Det kom eit innspel eksternt om dette ...

Trine Skei Grande (V): Og du syntes ikke det var viktig å involvere olje- og energiministeren i det?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg har allereie sagt i mi innleiing at eg skulle ha informert. Det har eg allereie sagt i dag. Det hadde eg nok gjort dersom eg hadde reflektert over det.

Trine Skei Grande (V): Så har jeg lyst til å løfte en annen problemstilling. Det er synet på habilitet, som jeg syns er litt uklart. Gjennom dagen har jeg fått forklart at hvis det er et konsulentfirma som kommer opp med et navn, påvirker ikke det habiliteten like mye. Hvis det er penger som har kommet for lenge siden, påvirker ikke det habiliteten like mye. Hvis det er penger som ikke påvirker det politiske engasjementet, som man har ment det før, påvirker ikke det habiliteten. Hvis statsråden som har an-

svaret for området, ikke er blitt orientert, påvirker ikke det habiliteten. Hvis gruppene er utenfrainitiert, påvirker ikke det habiliteten. Hvis pressekonferansen er såkalt perifer, påvirker ikke det habiliteten.

I habilitetsreglementet står det at hvis det er særskilte forhold, eller hvis det er ting som er egnet til å «svekke tilliten» til avgjørelsene, bør vi erklære oss inhabile. Du sier at du er opptatt av å bygge opp tillit igjen. Vi trenger politikere som er i stand til å holde den tilliten, og som er i stand til å foreta de vurderingene fortløpende.

Så mitt spørsmål blir: Hva er ditt syn på, og hva er din vurdering av, disse sakene i forhold til det med «særegne forhold», i forhold til å «svekke tilliten» til avgjørelsene, og i forhold til at habilitet ikke bare er en juridisk vurdering, men også en vurdering om hvorvidt du tror at du som person skaper tillit til de avgjørelsene som du tar?

Møtelederen: Det må du svare veldig kort på, for tiden er ute.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Som eg har sagt tidlegare, handlar habilitet om å sjå når ein skal avstå frå å handtere ei sak, samtidig som ein ikkje kan skyve habilitet føre seg for å unngå å vere med og vurdere ei sak. Og så handlar habilitet om tillit ved sida av dei juridiske vurderingane – tillit frå Stortinget, tillit frå folk flest. Det er ei anna side av dette. Men det er klart at i ei sak som dette handlar det både om det juridiske og dei andre tilleggs effektane knytte til habilitet. Det måtte eg ha hatt meir tid på dersom eg skulle ha gått meir inn på det, lei.

Møtelederen: Takk for det.

Siden tiden er godt og vel ute, skal vi gå til runden med oppklarende spørsmål. Da er det først saksordfører Per-Kristian Foss som har ordet. Men jeg vil presisere at her er det viktig med korte spørsmål og korte svar, slik at vi kommer gjennom en del spørre. Vær så god, Per-Kristian Foss.

Per-Kristian Foss (H): Du har sagt tidligere i denne høringen at du ikke har noe å skjule, og at du har lagt frem alle dokumenter. Samtidig har det nå kommet frem en ganske betydelig uenighet mellom deg og generalsekretæren om betydningen av denne partistøtten fra to kraftselskaper, som er gitt ulovlig. Jeg viser til sitatene fra e-posten fra generalsekretær Egeberg den 8. desember.

Det er bakgrunnen for at jeg spør om følgende: Du sier at i det dokumentet du ikke vil offentliggjøre, fra partiet, dokumentet til AU, står det ingenting som ikke var offentlig fra før om denne saken. Det kan ikke jeg legge avgjørende vekt på din vurdering av. Jeg vil derfor be deg om å offentliggjøre det dokumentet, og sladde alt som står om partiets strategi i det, for det har ingen interesse for høringen. Da vil du kunne forsikre oss om at det ikke var opplysninger til AU på det tidspunktet som f.eks. gjorde kjent personer som var involvert, og som var knyttet til senere bidragsyttere. Kan du rydde den tvilen vekk ved å

offentliggjøre dokumentet, men sladde alt som er internt partistrategisk?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg kjem ikkje til å offentleggjere det dokumentet. Det trur eg faktisk fleire parti enn Senterpartiet skal vere glade for.

Per-Kristian Foss (H): Spørsmålet var ja eller nei.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Nei. Eg kjem ikkje til å offentleggjere det dokumentet, for det er partiinternt. Det står ingenting i det dokumentet knytt til bedriftsnamn. Det står ingenting som ikkje er offentleggjort allereie i andre dokument.

Per-Kristian Foss (H): Hvordan kan ...

Møtelederen: Vi tar et spørsmål av gangen.

Per-Kristian Foss (H): Da tegner jeg meg til et tilleggsspørsmål.

Møtelederen: Takk for det.
Da har jeg tegnet meg selv.

Du har sagt litt forskjellig om du ville ha gjort ting annerledes eller ikke. Du har på den ene side sagt i stad på et spørsmål fra meg at jeg vil ikke sitte her og vurdere hva jeg ville ha gjort i dag, mens du i redegjørelsen og dels til Skei Grande sa at du ville ha gjort noe annerledes. Kan du være klar på hva du ville gjort annerledes?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Dersom eg hadde hatt den informasjonen tilgjengeleg, dersom eg hadde visst det eg veit i dag, så ville eg informert statsråden om dette. Men eg visste ikkje då at partistøtta var ulovleg. Eg reflekterte heller ikkje over at det kunne ha ein påverknad på dei avgjerdene dei skulle ta i sin embetsførsel. Derfor vart dei ikkje informerte. Og det har eg sagt klart, meiner eg sjølv, i innleiinga mi herifrå.

Møtelederen: Hans Olav Syversen.

Hans Olav Syversen (KrF): Jeg har et kort spørsmål: Når og av hvem ble du som partileder gjort oppmerksom på at den mottatte støtten var ulovlig?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Det vart eg gjord merk-sam på etter at SSB hadde lagt fram si oversikt over parti-støtte 8. september i år. Det var noverande generalsekretær som tok kontakt med meg om det.

Møtelederen: Per-Kristian Foss.

Per-Kristian Foss (H): I det dokumentet du ikke vil offentliggjøre, fordi det ikke står nye opplysninger der, står navnet på direktøren i Eidsiva i det dokumentet til AU?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Det står det same i det dokumentet som ...

Per-Kristian Foss (H): Nei, det var ikke det jeg spurte om. Jeg spør: Står Rinnans navn i det dokumentet?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Ja, som ein av fleire aktuelle aktørar. Nokre av dei vart med i prosjektgruppa, nokre vart ikkje med i prosjektgruppa.

Per-Kristian Foss (H): Hvordan kan vi kontrollere at du nå gir riktige opplysninger, når du ikke vil offentliggjøre dokumentet og sladde alt som ikke er saken vedkommende?

Statsråd Liv Signe Navarsete: Fordi eg meiner at det er å gå over ei grense for kva som er partiinterne dokument dersom me offentleggjer det dokumentet – som er partiinternt.

Møtelederen: Da er det ingen flere som har tegnet seg til tilleggsspørsmål, og vi er ferdig med utspørringen. Da har du, statsråd, inntil 5 minutter til å oppsummere, hvis du ønsker det.

Vær så god, statsråd Liv Signe Navarsete.

Statsråd Liv Signe Navarsete: Eg veit ikkje om eg har så veldig mykje meir å tilføye. Mine hovudpunkt i dag har vore, punkt éin, at me tok grep og rydda opp då me vart klare over at det var teke imot støtte som me ikkje skulle ha teke imot. Me har teke grep for å sikre at det ikkje skal skje igjen. Det er kanskje minst like viktig i partiet. Me har lagt fram all relevant informasjon. Me har prøvd etter beste evne å svare på dei spørsmåla som har kome knytte til saka. Eg har ansvar som øvste leiar. Det har vore reist tvil om eg har teke det ansvaret, om eg har prøvd å skyve det over på andre. Det vil eg sterkt avvise. Eg har teke det ansvaret som eg sjølv sagt har som leiar av eit parti. Anten det er det eine eller det andre organet som gjer ulike grep, er det leiaren som har ansvaret. Slik skal det vere.

Namn på bedrifter knytte til fornybarprosjektet var ikkje kommunisert til Terje Riis-Johansen. Eg har òg sagt at det hadde vore ein stor fordel om det hadde vore gjort, slik at han kunne ha føreteke si habilitetsvurdering i forkant og ikkje i etterkant, som det vart gjort no. Men Lov-avdelinga har gjort veldig klare konklusjonar knytte til habilitet for alle tre statsrådene.

Det var ingen avtale knytt til bruken av dei pengane som Senterpartiet tok imot, utover det som var knytt til prosjektet. Det har det òg vore reist tvil omkring. Det låg ingen avtale knytt til dei, men det var klart føresett at ein skulle bruke dei til å få fram dei positive sidene knytte til fornybar energi, at det er ei framtidretta næring som både Senterpartiet – lenge, lenge før dette prosjektet oppstod – og mange andre meiner har ei atskilleg større framtid enn det ein kanskje har greidd å få fram enno. Men ein er godt i gang.

Rapporten og dvd-en er ikkje partistøtte, men kunne brukast av alle, og dei er brukte av fleire enn Senterpartiet for å fremje fornybar energi som eit viktig satsingsområde.

Så det er vel dei viktigaste poenga frå mi side. Eg håpar at komiteen har fått dei svara som han ynskte. Eg har i alle fall prøvd å svare så godt eg kunne, og seier takk for at eg fekk kome og leggje fram saka her.

Møtelederen: På vegne av komiteen vil jeg da takke for ditt bidrag i denne åpne kontrollhøringen.

Høringen er slutt. Komiteen vil fortsette sitt arbeid med å lage innstilling til Stortinget om saken. Vi takker dem som har deltatt i høringen, som er hevet.

Høringen slutt kl. 12.47.
